

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรม

พระครูโกวิทอรธวาที, ผศ. ดร.

ดร.นฤพันธ์ สมเจริญ

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรมล้านนา เป็นแนวทางสำคัญในการรักษาและพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมของภาคเหนือของไทย ซึ่งวัฒนธรรมล้านนามีรากฐานอันยาวนานที่สะท้อนผ่านศิลปะ ประเพณี ภาษา อาหาร และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในบริบทนี้หมายถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ๆ เพื่อให้วัฒนธรรมล้านนายังคงอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีชีวิตชีวา โดยไม่ถูกจำกัดอยู่แค่ในพิธีกรรมหรือขนบธรรมเนียมดั้งเดิม แต่สามารถเติบโตและปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปได้

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นนักบวชและนักปฏิรูปทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมล้านนาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ท่านไม่ได้เป็นเพียงพระนักปฏิบัติธรรมที่มุ่งเน้นการเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำทางสังคมที่สามารถรวบรวมพลังศรัทธาของผู้คนจำนวนมากเพื่อขับเคลื่อนโครงการสาธารณประโยชน์ต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างและบูรณะวัดวาอาราม รวมถึงการก่อสร้างเส้นทางขึ้นดอยสุเทพ ซึ่งถือเป็นงานใหญ่ที่ต้องอาศัยทั้งความสามารถในการบริหารจัดการ ความเข้าใจในจิตวิทยามวลชน และการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำพาผู้คนให้ร่วมมือกันทำงานจนบรรลุเป้าหมาย

คำว่า "ศิลปศาสตร์" ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยใช้ในการดำรงวิถีชีวิต จึงไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ศิลปะหรือศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการผสมผสานความรู้และปัญญาที่รอบด้าน ทั้งในเชิงวิชาการ ศาสนา สังคม และจริยธรรม เพื่อให้สามารถนำปวงมวลชนจำนวนมากไปสู่ความสำเร็จได้อย่างราบรื่น โดยทั่วไป มนุษย์ทุกคนต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินชีวิตอยู่แล้ว เพราะศาสตร์เป็นตัวกำหนดหลักการ กฎเกณฑ์ และความรู้ที่เป็นระบบ ส่วนศิลป์คือความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้นั้นให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานการณ์ ยิ่งสำหรับผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีภารกิจในการดูแลผู้คนจำนวนมาก ศาสตร์และศิลป์จึงต้องถูกใช้อย่างสมดุลและในระดับสูงสุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรชุมชน

ในเชิงของศาสตร์ ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีความรอบรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ท่านสามารถอธิบายหลักธรรมคำสอนให้เข้าใจง่ายและเข้าถึงจิตใจของประชาชนทั่วไปได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้คำสอนของท่านเป็นที่ยอมรับและศรัทธาอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ท่านยังมีความรู้ในด้านการก่อสร้างและการบริหารจัดการทรัพยากร ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสร้างถาวรวัตถุทางศาสนา ท่านสามารถนำเอาความรู้เกี่ยวกับโครงสร้าง สถาปัตยกรรม และวิศวกรรมพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในการก่อสร้างวัด และถนนโดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่มากนัก อีกทั้งยังสามารถวางแผนการทำงานให้เหมาะสมกับกำลังคน เวลา และวัสดุที่มีอยู่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการอย่างเป็นระบบ อันเป็นลักษณะของศาสตร์ที่มีเหตุผลและหลักเกณฑ์รองรับ

ในขณะเดียวกัน การบริหารคนจำนวนมากให้สามารถทำงานร่วมกันได้โดยไม่มีค่าจ้างตอบแทนและด้วยความศรัทธาเพียงอย่างเดียว ถือเป็นเรื่องที่ต้องใช้ศิลป์ในระดับสูงสุด ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้คนผ่านคำพูดและการกระทำของท่านเอง ท่านเป็นแบบอย่างของความเสียสละ ความอดทน และความจริงใจ ซึ่งทำให้ผู้คนที่มาร่วมงานกับท่านเกิดศรัทธาและเต็มใจทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ท่านรู้จักใช้ภาษาที่เรียบง่ายและตรงไปตรงมาในการสื่อสารกับชาวบ้าน เพื่อให้เข้าใจถึงเป้าหมายของการทำงาน ท่านยังใช้สัญลักษณ์และพิธีกรรมทางศาสนาเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่ผู้ร่วมงาน เช่น การให้พร การสวดมนต์ และการทำบุญร่วมกัน ซึ่งช่วยให้เกิดความสามัคคีและทำให้มวลชนรู้สึกว่าการทำสิ่งมีส่วนร่วมในการกิจที่ยิ่งใหญ่ของพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ศิลปะในการบริหารของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังสะท้อนให้เห็นในวิธีที่ท่านสามารถจัดการความขัดแย้งและความแตกต่างในสังคม ท่านสามารถรวมกลุ่มคนจากหลากหลายภูมิหลัง ทั้งชาวบ้าน พระสงฆ์ และชนชั้นปกครอง ให้มาร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยที่ไม่มีการแบ่งแยกหรือขัดแย้งกัน ท่านไม่ได้ใช้คำสั่งหรืออำนาจในการควบคุมผู้คน แต่ใช้ความเมตตาและเหตุผลในการชักจูงให้เกิดความร่วมมือ นอกจากนี้ ท่านยังสามารถรักษาสอดคล้องระหว่างการยึดมั่นในหลักธรรมและการปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมได้อย่างแนบเนียน ซึ่งเป็นศิลปะที่สำคัญในการเป็นผู้นำที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง

อีกแง่มุมหนึ่งของศิลปศาสตร์ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยใช้คือ การเข้าใจและใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความรู้สึกผูกพันในหมู่ประชาชน ท่านสามารถใช้ศิลปะทางศาสนา เช่น การออกแบบวัด การสร้างพระพุทธรูป และสถาปัตยกรรมล้านนา มาเป็นสื่อในการถ่ายทอดความศรัทธาและทำให้วัดวาอารามกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชน นอกจากนี้ งานก่อสร้างของท่านไม่ได้เป็นเพียงแค่โครงสร้างทางกายภาพ แต่ยังเป็นตัวแทนของความร่วมมือและความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อกันและต่อพระพุทธศาสนา ทำให้ผลงานของท่านมีคุณค่าทางจิตใจมากกว่าความงามทางกายภาพเพียงอย่างเดียว ดังนั้น การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยต้องใช้ศิลปศาสตร์ในการดำรงวิถีชีวิตเป็นเพราะท่านต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำทางจิตวิญญาณ นักบริหาร นักพัฒนา และนักสังคมสงเคราะห์ในเวลาเดียวกัน ศาสตร์ทำให้ท่านสามารถวางแผนและดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ส่วนศิลป์ช่วยให้ท่านสามารถสื่อสาร สร้างแรงบันดาลใจ และบริหารจัดการคนได้อย่างราบรื่น ศิลปศาสตร์ที่ท่านใช้นั้นไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎี แต่เป็นการปฏิบัติจริงที่สามารถรวบรวมจิตใจของผู้คนให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การผสมผสานศาสตร์และศิลป์อย่างลงตัวของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านสามารถขับเคลื่อนมวลชนหลายหมื่นคนไปสู่ความสำเร็จได้อย่างน่าทึ่ง

การปกป้องและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระนักพัฒนาและนักเผยแผ่ธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในบริบทของสังคมไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อย่างมาก การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถรวบรวมและ

สร้างความร่วมมือจากประชาชนหลากหลายเชื้อชาติ สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เป็นหัวใจของการสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ในเชิงวิชาการ แนวคิดเรื่องการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถพิจารณาได้จากกรอบของสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่มองว่าการอยู่ร่วมกันของคนหลายกลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นต้องมีแนวทางการบริหารจัดการความแตกต่างอย่างเหมาะสม ครูบาเจ้าศรีวิชัยใช้หลักการของพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการหลอมรวมผู้คนจากหลากหลายกลุ่ม โดยไม่แบ่งแยกตามเชื้อชาติหรือสถานะทางสังคม วิธีการนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง "พหุวัฒนธรรม" (Multiculturalism) ซึ่งเน้นให้ความเคารพและเปิดโอกาสให้ทุกวัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเสมอภาค ผลงานสำคัญของครูบาศรีวิชัยที่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนคือ การสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ซึ่งในสมัยนั้นไม่มีเครื่องมืออำนวยความสะดวกใดๆ นอกไปจากจอบ เสียม พลั่ว ไม่มีเครื่องจักรกล รถบดรถไถ อาศัยแต่เพียงกำลังคนเท่านั้นในการก่อสร้าง ซึ่งแม้แต่ทางที่ยังไม่คิดที่จะก่อสร้างเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากลำบากและเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก แต่ครูบาศรีวิชัยกลับเป็นผู้ที่ทำให้การก่อสร้างทางขึ้นดอยสุเทพประสบความสำเร็จได้ในระยะเวลาเพียง 5 เดือน กับ 22 วัน ครูบาศรีวิชัย ท่านได้ประกาศต่อผู้คนที่มาร่วมงานในพิธีวันนั้นว่า *“การสร้างทางในครั้งนี้ นับเป็นการใหญ่อย่างยิ่ง จะสำเร็จลงได้ก็ต่อเมื่อมีเทวดามาช่วย ท่านทั้งหลายจงมีความมั่นใจและร่วมมือกันอย่างจริงจัง จะเห็นผลสำเร็จอย่างแน่นอน”* ด้วยประโยคอันเป็นวาจาสิทธิ์นี้จึงก่อให้เกิดพลังศรัทธาและความเชื่อ รวมทั้งกำลังใจอันยิ่งใหญ่ของผู้คนที่มาช่วยสร้างทางขึ้นดอยสุเทพในขณะนั้น และยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ที่กำลังช่วยกันให้สามารถก้าวผ่านอุปสรรคสำคัญต่างๆ ไปได้ ซึ่งคำกล่าวที่ว่า *“ท่านทั้งหลายจงมีความมั่นใจและร่วมมือกันอย่างจริงจัง จะเห็นผลสำเร็จอย่างแน่นอน”* เป็นคำกล่าวที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี ซึ่งท่านอาจไม่ได้หมายถึงว่านี่เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมตามหลักทางวิชาการใดๆ แต่ท่านรับรู้เพียงว่า หากทุกคนร่วมมือกันอย่างจริงจังแล้ว ทุกอย่างก็จะสำเร็จตามความประสงค์ได้อย่างแน่นอน (พระณณพินธ์ ญาณิสสุโร, 2562 : 24)

แนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมปรากฏให้เห็นในหลายมิติ หนึ่งในนั้นคือการยอมรับและให้ความสำคัญกับทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการก่อสร้างวัดและเส้นทางขึ้นดอยสุเทพ ครูบาเจ้าศรีวิชัยเปิดโอกาสให้ผู้คนจากหลายเชื้อชาติ เช่น กะเหรี่ยง มูเซอ ม้ง เย้า ลาหู่ ไทย จีน ยวน และยองลื้อ ได้เข้าร่วมอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือกีดกันแต่อย่างใด การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถดึงดูดผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติให้มาทำงานร่วมกันสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ "ทุนทางสังคม" (Social Capital) ในการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทุนทางสังคมในที่นี้หมายถึงเครือข่ายของความไว้วางใจและความร่วมมือที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายทางสังคม ในกรณีของครูบาเจ้าศรีวิชัย ท่านใช้ศรัทธาและหลักธรรมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความไว้วางใจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน และสามารถเปลี่ยนความแตกต่างเหล่านั้นให้เป็นพลังในการพัฒนาสังคม

แนวคิดของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังสอดคล้องกับหลักการของ "การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ" (Peaceful Coexistence) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญในพุทธศาสนา ท่านไม่ได้มองว่าความแตกต่างทาง

ชาติพันธุ์เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา แต่กลับใช้ความแตกต่างเหล่านั้นเป็นโอกาสในการสร้างความร่วมมือและเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน หลักการนี้ใกล้เคียงกับแนวคิดเรื่อง "การบูรณาการทางวัฒนธรรม" (Cultural Integration) ที่ไม่ได้หมายถึงการหลอมรวมวัฒนธรรมให้เป็นแบบเดียวกัน แต่เป็นการทำให้แต่ละวัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ขัดแย้งกัน และการที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลและสถานที่ แสดงให้เห็นว่าท่านยึดถือแนวคิดเรื่อง "ความเป็นสากล" (Universality) ของพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าทุกคนมีความเสมอภาคกันในเชิงจิตวิญญาณ โดยไม่แบ่งแยกว่าผู้ใดมาจากเชื้อชาติหรือชนชั้นใด สิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านสามารถรวบรวมผู้คนจากหลายพื้นเพให้ร่วมมือกันสร้างประโยชน์แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกแง่มุมหนึ่งที่น่าสนใจคือ บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมยังมีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันของคนในภาคเหนือ แม้ว่าผู้คนจะมาจากเชื้อชาติที่แตกต่างกัน แต่การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและการพัฒนาร่วมกันทำให้เกิด "อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วม" (Shared Cultural Identity) ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในแง่ของหลักพุทธศาสนา การกระทำของครูบาเจ้าศรีวิชัยสอดคล้องกับหลักธรรมเรื่อง "เมตตา" และ "กรุณา" ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม การไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ใดกลุ่มหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงความเมตตาต่อมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และการส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและสังคมก็เป็นตัวอย่างของความกรุณาที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนร่วมโดยไม่มีการแบ่งแยก ยังช่วยส่งเสริมแนวคิดเรื่อง "ความเป็นพลเมืองโลก" (Global Citizenship) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้มนุษย์มองข้ามพรมแดนของเชื้อชาติและวัฒนธรรม และให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังนั้น การส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นแบบอย่างที่สำคัญของการบริหารจัดการความแตกต่างทางวัฒนธรรมในสังคม โดยใช้ศรัทธาและหลักธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ศาสตร์และศิลป์แห่งการบริหารมวลชนบนความหลากหลายทางอัตลักษณ์และวัฒนธรรม

ศาสตร์และศิลป์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่นำมาใช้ในการนำพาผู้คนและสร้างคุณูปการแก่พระพุทธศาสนาและสังคมล้านนา เกิดจากองค์ประกอบสามประการที่สำคัญ ได้แก่ ประสบการณ์ตรง สังเกตการณ์ และจินตนาการ (ทีมงานคนล้านนา, 2565 : ออนไลน์) แม้ว่าท่านไม่ได้รับการศึกษาในหลักสูตรพระธรรมคัมภีร์ชั้นสูงแบบนักปราชญ์หรือพระนักวิชาการ แต่สิ่งที่ทำให้ท่านสามารถเป็นผู้นำทางศาสนาและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง การสังเกตสิ่งรอบตัว และความสามารถในการมองเห็นภาพอนาคตของสิ่งที่ท่านต้องการสร้างสรรค์

ประสบการณ์ตรงของครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นรากฐานสำคัญขององค์ความรู้ที่ท่านใช้ในการดำรงชีวิตและเผยแผ่ศาสนา ตั้งแต่วัยเยาว์ ท่านได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวบ้านที่เรียบง่าย ได้เรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์ผ่านการใช้ชีวิตร่วมกับประชาชน และได้รับการบ่มเพาะศรัทธาทางศาสนาจากการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ท่านมิได้ศึกษาเพียงจากคัมภีร์แต่เรียนรู้จากการปฏิบัติ

ธรรมและทดลองด้วยตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง การที่ท่านเลือกดำเนินชีวิตอย่างสมณะ ไม่ยึดติดในลาภยศหรือทรัพย์สิน ทำให้ท่านเข้าใจถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา และสามารถถ่ายทอดหลักธรรมไปสู่ประชาชนได้อย่างตรงไปตรงมาและเข้าถึงจิตใจของพวกเขาได้โดยง่าย

การก่อสร้างเส้นทางขึ้นดอยสุเทพเป็นตัวอย่างของประสบการณ์ตรงที่หล่อหลอมให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการมวลชน การที่ท่านไม่ได้เรียนสาขาวิศวกรรมหรือการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ แต่สามารถนำพาผู้คนจำนวนมหาศาลให้ร่วมแรงร่วมใจกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เกิดจากการที่ท่านได้ลงมือทำและเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ท่านทราบดีว่าการจะทำให้โครงการใหญ่ประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการจัดระเบียบคน การแบ่งหน้าที่ และการกระตุ้นแรงจูงใจให้ผู้คนทำงานด้วยศรัทธา ท่านเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองว่าผู้คนต้องการอะไร อะไรคือแรงผลักดันที่ทำให้พวกเขาเต็มใจทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทนทางวัตถุ และท่านสามารถนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่สองที่ช่วยพัฒนาศาสตร์และศิลป์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยคือความสามารถในการสังเกตการณ์ ท่านไม่ได้เป็นเพียงผู้ที่ดำเนินชีวิตตามกรอบที่กำหนดไว้โดยศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นนักเรียนที่เปิดรับข้อมูลจากสิ่งรอบตัว ท่านเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของผู้คน เข้าใจถึงความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกของพวกเขา ซึ่งทำให้ท่านสามารถสื่อสารและบริหารมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ท่านยังสังเกตถึงปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่มีผลต่อชุมชน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างชาญฉลาด ความสามารถในการสังเกตของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังสะท้อนให้เห็นในวิธีที่ท่านบริหารจัดการทรัพยากร การสร้างวัดและเส้นทางขึ้นดอยสุเทพไม่ได้อาศัยเพียงแรงศรัทธาของประชาชนเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการวางแผนที่ดี การเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสม การกำหนดเส้นทางที่ปลอดภัย และการคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ท่านสามารถสังเกตสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและนำมาปรับใช้กับการก่อสร้าง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

องค์ประกอบสุดท้ายที่ทำให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการขับเคลื่อนสังคมได้คือความสามารถทางจินตนาการ ท่านไม่ได้มองเห็นเพียงแค่สิ่งที่เป็นอย่างในปัจจุบัน แต่สามารถมองไปถึงอนาคตและสร้างภาพในใจว่าต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จินตนาการของท่านไม่ได้เป็นเพียงความคิดที่ล่องลอย แต่เป็นจินตนาการที่มีรากฐานอยู่บนความเป็นจริงและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการสร้างเส้นทางขึ้นดอยสุเทพ ในเวลานั้น หลายคนอาจมองว่าเป็นไปไม่ได้หรือเป็นเรื่องที่ยากเกินกว่าจะทำให้สำเร็จ แต่ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถจินตนาการเห็นภาพของเส้นทางที่ทอดยาวขึ้นไปถึงวัดพระธาตุดอยสุเทพ และสามารถวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้สิ่งที่คิดกลายเป็นจริงได้ ท่านไม่ได้เพียงแค่สั่งให้คนทำงาน แต่สามารถอธิบายให้เห็นถึงเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ และทำให้ผู้คนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของบางสิ่งที่มีความหมาย นี่คือนิยามจินตนาการที่ไม่ใช่เพียงความเพ้อฝัน แต่เป็นพลังที่สามารถขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวไปข้างหน้าได้ การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถรวมประสบการณ์ตรง การสังเกตการณ์ และจินตนาการเข้าด้วยกันได้อย่างสมดุล ทำให้ท่านเป็นผู้นำที่สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ได้อย่างลงตัว ท่านไม่ได้เรียนรู้จากตำราเพียงอย่างเดียว แต่เรียนรู้จากชีวิตจริง เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์และสังคม สามารถ

ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล องค์ประกอบทั้งสามนี้ทำให้ท่านเป็นมากกว่าพระนักปฏิบัติธรรม แต่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและมีผลกระทบต่อสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระนักพัฒนาและนักบุญแห่งล้านนาที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ในเชียงใหม่และพื้นที่โดยรอบ โดยเฉพาะในโครงการตัดถนนขึ้นดอยสุเทพ ซึ่งเป็นโครงการสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการรวมพลังของประชาชนจากทุกชนชั้นและชาติพันธุ์ การดำเนินงานของโครงการนี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสังคมเชียงใหม่ในช่วงเวลานั้น ที่แม้จะมีโครงสร้างทางสังคมที่มีชนชั้นนำและเจ้าผู้ครองนครอยู่ แต่ก็ยังเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ผู้คนจากหลากหลายกลุ่มต่างร่วมมือกันในการกิจนี้ ซึ่งนับเป็นตัวอย่างที่ดีของการบูรณาการทางสังคมและการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วน การตัดถนนขึ้นดอยสุเทพในปี พ.ศ. 2477 นับเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ล้านนา และเป็นโครงการที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังศรัทธาที่ประชาชนมีต่อครูบาเจ้าศรีวิชัย สิ่งที่น่าสนใจคือ การดำเนินโครงการนี้ไม่ได้อาศัยเพียงกำลังของคนจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นความร่วมมือจากผู้คนหลากหลายกลุ่ม ตั้งแต่ชนชั้นสูง เช่น เจ้าแก้ววรรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ในขณะนั้น และหลวงศรีประกาศ ข้าหลวงประจำจังหวัดเชียงใหม่ ไปจนถึงพ่อค้าชาวจีนอย่างหลวงอนุสารสุนทร (สุนธีร์ ชั่วยงแสง) และแรงงานจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะกะเหรี่ยง ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการทำไม้และการขุดหิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเปิดเส้นทางบนภูเขา แม้ว่าในสมัยนั้นเทคโนโลยีการก่อสร้างยังไม่ก้าวหน้ามากนัก ไม่มีเครื่องจักรหนักเช่นเครนหรือรถตักดินเหมือนในปัจจุบัน แต่แรงงานจากกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น กะเหรี่ยงจากพม่า และกลุ่มแรงงานที่ทำงานกับบริษัทป่าไม้ สามารถใช้เทคนิคดั้งเดิมของตนในการเปิดทางและปรับสภาพภูมิประเทศให้เอื้อต่อการก่อสร้างถนน ตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น คือเทคนิคการสูบน้ำเหมาหินขนาดใหญ่ในตอนกลางคืน และรดน้ำในตอนเช้าเพื่อให้หินแตกออกโดยไม่ต้องใช้เครื่องจักรหนัก วิธีการนี้อาศัยหลักการของการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิอย่างฉับพลัน ซึ่งทำให้หินแตกกร้าวได้ง่ายขึ้น และกลายเป็นเส้นทางที่สามารถปรับสภาพให้เป็นถนนได้

กระบวนการก่อสร้างถนนสายนี้จึงไม่ได้เป็นเพียงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมืองเชียงใหม่ แต่ยังเป็นตัวอย่างของการใช้แรงงานและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในภูมิภาคล้านนา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของประชาชนในทุกระดับของสังคม การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถดึงดูดทั้งเจ้าผู้ครองนคร พ่อค้าชาวจีน และแรงงานจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายให้มาร่วมมือกันได้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถของท่านในการสร้างความสามัคคีในสังคมที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านวัฒนธรรม ภาษา และชนชั้น อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้โครงการตัดถนนขึ้นดอยสุเทพประสบความสำเร็จ คือแนวคิดของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่เน้นการทำงานร่วมกันโดยไม่แบ่งแยกชนชั้นหรือเชื้อชาติ ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากโครงการก่อสร้างของรัฐในยุคนี้ที่มักพึ่งพาแรงงานภายใต้ระบบสัญญาหรือแรงงานที่ถูกเกณฑ์มา การดำเนินงานในครั้งนี้เป็นไปบนพื้นฐานของแรงศรัทธาและจิตอาสา ประชาชนที่เข้าร่วมไม่ใช่เพราะถูกบังคับ แต่เป็นเพราะความเคารพและศรัทธาต่อครูบาเจ้าศรีวิชัย ทำให้โครงการสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์และแรงงานจากภายนอกยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสังคมเชียงใหม่ในขณะนั้น ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าขายและเศรษฐกิจของภาคเหนือ เมืองเชียงใหม่ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มีการเติบโตอย่างมากจากการค้ากับต่างประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมป่าไม้ที่ดึงดูดแรงงานจากหลายเชื้อชาติ ไม่ว่าจะเป็นกะเหรี่ยง ไทยใหญ่ ม้ง และจีนฮ่อ กลุ่มเหล่านี้มักทำงานร่วมกับบริษัทสัมปทานป่าไม้ของอังกฤษและฝรั่งเศส และมีความเชี่ยวชาญด้านการตัดไม้และการขนส่งไม้จากป่าลึก ซึ่งความสามารถของพวกเขานำมาใช้ในการเปิดเส้นทางขึ้นดอยสุเทพเช่นกัน (ศรัณย์ ทองปาน, 2558 : ออนไลน์) แนวคิดของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงหลักพุทธศาสนาที่เน้นเรื่องเมตตา ความเสมอภาค และการให้ออกาสอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่จำกัดว่าใครจะเป็นผู้สนับสนุนหรือแรงงาน หากมีศรัทธาและมีความตั้งใจ ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากแนวคิดชนชั้นในยุคนั้นที่มักแบ่งแยกสิทธิและหน้าที่ของผู้คนตามสถานะทางสังคม ผลของการดำเนินโครงการนี้ ไม่เพียงแต่ทำให้ถนนขึ้นดอยสุเทพกลายเป็นเส้นทางสำคัญที่ช่วยให้การเดินทางไปยังวัดพระธาตุดอยสุเทพสะดวกขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และชนชั้นต่าง ๆ ในเชียงใหม่ การร่วมมือกันในครั้งนี้ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นสัญลักษณ์ของพลังศรัทธาที่สามารถนำพาผู้คนจากหลากหลายภูมิหลังมาทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้นแล้ว โครงการตัดถนนขึ้นดอยสุเทพเป็นตัวอย่างที่ดีของการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ความสำเร็จของโครงการนี้ไม่ได้เกิดจากแรงงานของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นผลของการทำงานร่วมกันระหว่างชนชั้นสูง พ่อค้าชาวจีน และแรงงานจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นถึงพลังของความสัมพันธ์ที่ข้ามพรมแดนทางสังคมและวัฒนธรรม ความสำเร็จของโครงการนี้จึงไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของ การสร้างถนน แต่เป็นเรื่องของการสร้างสังคมที่เปิดกว้างและให้คุณค่ากับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่ยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน

สิทธิมนุษยชนบนความหลากหลายเชิงพหุวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ล้านนา ที่มีบทบาททั้งในด้านศาสนาและสังคม ซึ่งท่านไม่เพียงแต่เป็นพระนักพัฒนา แต่ยังเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับสิทธิมนุษยชน อัตลักษณ์ และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของผู้คนและสังคม ในบริบทของศาสนาและสังคมไทยช่วงปลายรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งยังมีความซับซ้อนทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์อย่างมาก การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถทำงานและเผยแพร่ธรรม โดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชนหลากหลายกลุ่ม แสดงให้เห็นถึงการเปิดกว้างทางวัฒนธรรมและแนวคิดที่ให้คุณค่ากับสิทธิมนุษยชน ซึ่งในแง่ของสิทธิมนุษยชน แนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัยสะท้อนถึงหลักการของความเสมอภาคและการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา หรือวรรณะ ซึ่งตรงกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนสากลที่เน้นว่าทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ หลักการนี้ปรากฏชัดในแนวทางการทำงานของครูบาที่เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นชาวพื้นเมืองหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตัวอาราม

และสังคมโดยไม่ถูกกีดกัน ในช่วงที่มีการก่อสร้างเส้นทางขึ้นดอยสุเทพหรือการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามในหลายพื้นที่ ท่านไม่เคยเลือกปฏิบัติต่อผู้ที่ต้องการเข้าร่วมทำบุญและสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์และการแสดงออกทางวัฒนธรรมเป็นอีกประเด็นที่สำคัญในการวิเคราะห์แนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัย ท่านไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโบราณสถานหรือวัดเท่านั้น แต่ยังเคารพในลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นที่ท่านเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ การเคารพอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนี้ปรากฏให้เห็นจากการที่ท่านไม่ได้พยายามเปลี่ยนแปลงหรือบังคับให้ชุมชนปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของพวกเขา ตรงกันข้าม ท่านกลับสนับสนุนให้ชุมชนต่างๆ ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตนเอง ขณะที่ก็สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาพุทธศาสนาและสังคมโดยรวมได้ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดเรื่อง “ความเป็นพหุวัฒนธรรม” (Multiculturalism) ที่เน้นให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมและเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนเองได้ การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยเปิดโอกาสให้ผู้คนจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เข้ามามีบทบาทในโครงการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ทางศาสนา แสดงให้เห็นว่าท่านไม่ได้มองวัฒนธรรมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งว่าสูงกว่าหรือต่ำกว่า แต่ให้คุณค่ากับทุกวัฒนธรรมเท่าเทียมกัน สิ่งนี้ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และอีกแนวคิดหนึ่งที่สัมพันธ์กับการกระทำของครูบาเจ้าศรีวิชัยคือ “การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม” (Cultural Exchange) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกันได้มีโอกาสเรียนรู้และรับอิทธิพลซึ่งกันและกัน ในกรณีของครูบาเจ้าศรีวิชัย การเปิดโอกาสให้ผู้คนจากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและสังคม ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม

แนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการเปิดกว้างทางวัฒนธรรมยังมีส่วนต่อการลดความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในพื้นที่ล้านนา ในยุคนั้น แม้ว่าล้านนาจะเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์สูง แต่ก็ยังคงมีความตึงเครียดทางสังคมอยู่บ้างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างกันอย่างไรรก็ตาม การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถทำให้กลุ่มเหล่านี้มาร่วมมือกันได้ เป็นตัวอย่างของการใช้ศาสนาเป็นกลไกในการเสริมสร้างความสมานฉันท์และลดความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “สันติศึกษา” (Peace Studies) ที่เน้นให้การใช้ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมที่สงบสุขและเป็นธรรม การยอมรับและให้คุณค่าต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัย ยังสะท้อนถึงหลักการพื้นฐานของพุทธศาสนา เช่น หลัก “เมตตา” (Loving-kindness) และ “กรุณา” (Compassion) ซึ่งเป็นรากฐานของสังคมที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ การที่ท่านไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้คนจากต่างวัฒนธรรม และให้ทุกคนมีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา แสดงให้เห็นถึงจิตวิญญาณของพุทธศาสนาที่แท้จริง ซึ่งมุ่งเน้นให้ทุกคนมีความเสมอภาคและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์

ผลลัพธ์ของแนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัย ไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดการพัฒนาในเชิงกายภาพ เช่น การก่อสร้างวัดและถาวรวัตถุทางศาสนา แต่ยังนำไปสู่การพัฒนาสังคมในแง่ของความเป็นธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม การที่ท่านให้ความสำคัญกับการเคารพอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการธำรงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมและ

ช่วยให้วัฒนธรรมต่างๆ สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกกลืนหายไป ซึ่งแนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นตัวอย่างของการผสมผสานหลักศาสนา สิทธิมนุษยชน และพหุวัฒนธรรมเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง การเปิดกว้างต่อความแตกต่างและส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียม ไม่เพียงแต่ช่วยลดความขัดแย้งทางสังคม แต่ยังเป็นรากฐานของสังคมที่เป็นธรรม เปิดกว้าง และสามารถพัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน

คุณค่าจริยธรรมและภาวะผู้นำในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ในวัฒนธรรมล้านนาของครูบาเจ้าศรีวิชัย

พระครูโกวิทอรธวาที, ผศ. ดร.

ดร.นฤพันธ์ สมเจริญ

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นบุคคลที่มีคุณค่าทางจริยธรรมสูงส่งและภาวะผู้นำที่โดดเด่นในวงการพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมล้านนา ท่านเป็นต้นแบบของการใช้ชีวิตที่ยึดมั่นในพระธรรมวินัยและศีลธรรมอันดี โดยเฉพาะในบทบาทการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในพื้นที่ล้านนา ซึ่งในช่วงเวลานั้น วัฒนธรรมล้านนาได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมหลายประการ การปรับตัวของคณะสงฆ์ล้านนาต่ออิทธิพลของประเทศไทยในยุคต่างๆ ส่งผลให้พระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้ถูกท้าทาย ท่านจึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์และการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาให้คงอยู่ในรูปแบบที่บริสุทธิ์และเหมาะสมกับบริบทของชุมชนล้านนา

คุณค่าจริยธรรมที่สำคัญของครูบาเจ้าศรีวิชัยคือการยึดมั่นในพระธรรมวินัยและศีลธรรมที่ท่านได้รับการถ่ายทอดมาจากครูบาอาจารย์รุ่นก่อน ท่านถือมั่นในหลักการของการปฏิบัติธรรมที่ไม่ขึ้นอยู่กับโลกียะหรืออำนาจทางการเมือง แต่ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา ความสะอาดบริสุทธิ์ในการปฏิบัติตัวตามหลักศีลธรรม การดำเนินชีวิตในแบบที่พอเพียง ไม่ยึดติดกับทรัพย์สินเงินทอง เป็นภาพลักษณ์ที่ท่านยึดถือมาโดยตลอด นอกจากนี้ การแสดงออกที่เป็นตัวอย่างของท่านในการไม่ยอมรับหรือสยบต่ออำนาจทางโลก ทำให้ท่านเป็นที่เคารพรักและยกย่องจากชาวล้านนา ทั้งในหมู่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ท่านเป็นผู้นำทางจิตใจที่มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ในการมองอนาคตของพระพุทธศาสนาในท้องถิ่นล้านนา ท่านมีความสามารถในการประสานงานและเชื่อมโยงประชาชนกับพระพุทธศาสนาได้อย่างดีเยี่ยม ท่านไม่เพียงแคร์รักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ แต่ยังสร้างการศึกษาพระธรรมวินัยให้กับพระภิกษุและสามเณรที่อยู่ใต้การปกครองของท่าน ท่านเข้าใจถึงความสำคัญของการเรียนรู้และการฝึกฝนในการรักษาธรรมวินัยให้คงอยู่ในวงการสงฆ์ โดยไม่ยอมให้การศึกษาของพระสงฆ์ถูกลดทอนคุณภาพ ท่านพยายามให้พระสงฆ์มีความรู้และปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้พระพุทธศาสนาในพื้นที่ล้านนาไม่เสื่อมเสียหรือผิดเพี้ยนจากคำสอนของพระพุทธเจ้า

ในด้านการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ท่านได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามเก่าแก่หลายแห่ง เช่น วัดบ้านปาง จังหวัดลำพูน วัดพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่ และวัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการบูรณะศาสนสถานเพื่อให้กลับมาเป็นศูนย์กลางทางศาสนา แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีสถานที่ทำบุญ และมีการเรียนรู้คำสอนจากพระภิกษุที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ท่านยังได้ส่งเสริมการสร้างพระภิกษุรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรมและความรู้เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง การสถาปนาโครงการต่างๆ เช่น การสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ให้ประชาชนได้เดินทางสะดวกในการนมัสการพระธาตุ ก็เป็นอีกหนึ่งในความพยายามของท่านในการ

เปิดโอกาสให้ผู้คนเข้าถึงพระพุทธศาสนาได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งในการต่อต้านการแทรกแซงของรัฐไทยในกิจการภายในของพระสงฆ์ล้านนา ท่านยืนหยัดในพระธรรมวินัยและไม่ยอมสยบต่ออำนาจทางโลกที่พยายามควบคุมคณะสงฆ์ การท้าทายอำนาจของรัฐไทยทำให้ท่านเป็นที่เคารพและเป็นสัญลักษณ์ของความซื่อสัตย์ต่อหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ชาวบ้านและพระสงฆ์ต่างยกย่องท่านว่าเป็นแบบอย่างของการรักษาความเป็นอิสระและการยืนหยัดในความเชื่อที่ถูกต้อง ครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่ได้เป็นเพียงผู้นำทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่นผ่านการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมและการศึกษาพระพุทธศาสนา การปฏิบัติตามหลักธรรมของท่านได้กลายเป็นแบบอย่างให้กับพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนในล้านนาและทั่วประเทศ ท่านจึงถือเป็นผู้นำที่มีคุณค่าทางจริยธรรมและภาวะผู้นำที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

ภาพลักษณ์พระต้นแบบพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนา: การยึดมั่นพระธรรมวินัยและการปฏิบัติตามครูบาอาจารย์

ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนาถูกกำหนดขึ้นจากแนวทางปฏิบัติที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยมีรากฐานอยู่บนความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยและการเคารพต่อคำสอนของครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ของพระพุทธศาสนาในดินแดนล้านนา พระสงฆ์ที่ถือปฏิบัติตามแนวทางจารีตจะให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตอย่างสมณะ มีวัตรปฏิบัติที่เรียบง่าย แต่เปี่ยมไปด้วยความศรัทธาและเมตตาต่อชาวบ้าน โดยเฉพาะการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีผ่านการปฏิบัติศีล สมาธิ และปัญญา

พระสงฆ์ในสายจารีตล้านนาให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรมตามแนวทางที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในภูมิภาคนี้ หลักปฏิบัติเหล่านี้เน้นความเคร่งครัดในพระวินัยและการอุทิศตนเพื่อสาธารณประโยชน์ วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ล้านนาจึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแต่การศึกษาเล่าเรียนทางพระปริยัติธรรม แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติกรรมฐาน และการเผยแผ่ธรรมะแบบที่เข้าถึงชาวบ้าน โดยเฉพาะการนำหลักธรรมไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดความสงบสุข ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ล้านนาที่เป็นต้นแบบของพุทธศาสนาในจารีตนี้สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงตนอย่างมีศีลาจารวัตรที่งดงามและการปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัด พระสงฆ์เหล่านี้มักใช้ชีวิตอย่างสมณะ ไม่สะสมทรัพย์สินหรือวัตถุสิ่งของเกินความจำเป็น และให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิด การเป็นผู้นำทางศาสนาไม่ได้หมายถึงการใช้อำนาจหรืออิทธิพล แต่เป็นการสร้างศรัทธาผ่านการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพุทธศาสนาแบบล้านนา การยึดมั่นในพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ล้านนาตามจารีตมีความหมายลึกซึ้งยิ่งกว่าการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางศาสนาอย่างเคร่งครัด เพราะยังหมายรวมถึงการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้ การปฏิบัติตามครูบาอาจารย์เป็นส่วนสำคัญของการธำรงรักษาขนบธรรมเนียมเหล่านี้ เพราะครูบาอาจารย์ในล้านนามักเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ทรงศีลและมีความเชี่ยวชาญทั้งในด้านพระธรรมวินัยและในด้าน

จริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมล้านนา พระสงฆ์รุ่นหลังจึงถือว่าการสืบทอดคำสอนและแนวปฏิบัติจากครูบาอาจารย์เป็นหน้าที่สำคัญในการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา

ตัวอย่างของพระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบของพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนา ได้แก่ ครูบาเจ้าศรีวิชัย ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นพระนักพัฒนาและพระนักปฏิบัติที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ท่านยึดมั่นในหลักคำสอนที่ได้รับจากครูบาอาจารย์ โดยไม่ยอมประนีประนอมกับอำนาจทางโลก ท่านดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายและมุ่งมั่นเผยแผ่ธรรมะผ่านการกระทำมากกว่าคำพูด การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามของท่านก็เป็นส่วนหนึ่งของแนวปฏิบัติที่แสดงให้เห็นถึงการรักษาศาสนาแบบล้านนาโดยแท้ แม้ท่านจะต้องเผชิญกับแรงกดดันจากรัฐไทยที่ต้องการควบคุมคณะสงฆ์ทั่วประเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตามระเบียบแบบแผนของกรุงเทพฯ แต่ท่านก็ยังยึดมั่นในแนวทางของตนโดยไม่สยบต่ออำนาจทางโลก

คุณลักษณะของพระสงฆ์แบบจารีตล้านนานั้นนอกจากจะเคร่งครัดในพระธรรมวินัยแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชน พระสงฆ์เหล่านี้ไม่ได้แยกขาดจากสังคม แต่เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน คำสอนของท่านไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะเรื่องการปฏิบัติธรรมในเชิงลึกเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงหลักคำสอนที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน พระสงฆ์แบบจารีตล้านนาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสร้างความสมดุลระหว่างพระธรรมวินัยกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน แม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในแบบจารีตล้านนาก็ยังคงได้รับความเคารพและยกย่องในฐานะผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาตามแนวทางดั้งเดิม พระสงฆ์เหล่านี้ยังคงเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นสัญลักษณ์ของศรัทธาที่มั่นคงของชาวล้านนา การที่พระสงฆ์ในแนวทางนี้สามารถดำรงตนอยู่ได้โดยไม่หวั่นไหวต่ออำนาจภายนอกและกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนา และเป็นเหตุผลที่ทำให้พระสงฆ์เหล่านี้ได้รับการยกย่องในฐานะพระต้นแบบของศาสนา ดังนั้น ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนาจึงเป็นภาพของพระที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ และดำรงตนอย่างสมณะในฐานะผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา แม้ว่าพระสงฆ์เหล่านี้จะต้องเผชิญกับแรงกดดันจากภายนอกหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่การยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าและแนวทางของครูบาอาจารย์ยังคงเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้พระพุทธศาสนาแบบล้านนายังคงดำรงอยู่ได้มาจนถึงปัจจุบัน

ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รับการยกย่องว่าเป็นพระต้นแบบของพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนา ท่านเป็นพระภิกษุที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ดำรงตนอยู่ในศีลาจารวัตรที่งดงาม และปฏิบัติศาสนกิจตามแนวทางที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์ โดยไม่ปรับเปลี่ยนหรือประนีประนอมกับอำนาจทางโลก ท่านมีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาพุทธศาสนาแบบล้านนาในช่วงเวลาที่รัฐไทยพยายามรวมศาสนาให้เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งทำให้ท่านต้องเผชิญกับแรงกดดันจากรัฐ แต่ก็ยังคงยืนหยัดในแนวทางของตนอย่างมั่นคง ชีวิตของครูบาเจ้าศรีวิชัยสะท้อนให้เห็นถึงความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยตั้งแต่ครั้งที่ท่านอุปสมบท ท่านใช้ชีวิตอย่างสมณะ ไม่สะสมทรัพย์สินหรือวัตถุสิ่งของ และมุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยอาศัยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างมากกว่าการเทศนา ท่านให้ความสำคัญกับการสืบทอดแนวทางของครูบาอาจารย์ที่มีมาแต่เดิม ซึ่งเป็นแนวทางที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของล้านนา ท่านไม่ยอมเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติของตนเพียงเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของรัฐ

แม้ว่าจะถูกกดดันหรือถูกตั้งข้อหาในบางช่วงเวลาก็ตาม ความเป็นพระต้นแบบของครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่ได้มาจากตำแหน่งหรือการแต่งตั้ง แต่เกิดจากความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อท่าน ท่านเป็นพระนักพัฒนา ที่ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามหลายแห่งทั่วล้านนา โดยไม่ได้อาศัยอำนาจของรัฐหรือองค์กรศาสนา แต่ใช้แรงศรัทธาของชาวบ้านเป็นพลังในการขับเคลื่อน ภายใต้การนำของท่าน ชาวบ้านพร้อมใจกันทำงานเพื่อศาสนาโดยไม่มีการบังคับหรือผลตอบแทนทางวัตถุ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของพระสงฆ์แบบล้านนา ที่มีบทบาทใกล้ชิดกับชุมชน และเป็นศูนย์กลางทางจิตใจของประชาชน

แม้ว่าครูบาเจ้าศรีวิชัยจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ขัดขืนอำนาจรัฐ แต่แท้จริงแล้วท่านเพียงยึดมั่นในหลักการของพุทธศาสนาที่สืบทอดมาจากครูบาอาจารย์ของท่าน การที่ท่านไม่ยอมทำตามแนวทางของมหาเถรสมาคมในบางเรื่อง ไม่ได้หมายความว่าท่านเป็นฝ่ายตรงข้ามของรัฐ แต่เป็นเพราะท่านมุ่งมั่นรักษาขนบธรรมเนียมปฏิบัติแบบล้านนา ซึ่งเป็นรากเหง้าทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ท่านเติบโตมา ท่านไม่เชื่อว่าการรวมศาสนาให้เป็นระบบเดียวกันจะเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาในล้านนา เพราะแต่ละพื้นที่มีวัฒนธรรมและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน การบังคับให้ปฏิบัติเหมือนกันหมดอาจทำให้เอกลักษณ์ของพระพุทธศาสนาแบบล้านนาสูญหายไป ท่านมีวัตรปฏิบัติที่เรียบง่ายและเคร่งครัดในศีลธรรม ท่านไม่รับของมีค่า ไม่สะสมทรัพย์สิน และไม่แสดงอิทธิทธิปาฏิหาริย์เพื่อสร้างศรัทธา แต่ใช้ความเมตตาและการปฏิบัติธรรมที่แท้จริงเป็นสิ่งดึงดูดให้ประชาชนเคารพนับถือ ท่านเน้นการปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นหัวใจของพุทธศาสนา ท่านมองว่าการรักษาพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดจะช่วยให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ไม่ถูกบิดเบือนไปตามกระแสของโลก

แนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังรวมถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในการรักษาพระพุทธศาสนา ท่านไม่ได้มองว่าศาสนาเป็นเรื่องของพระสงฆ์เพียงฝ่ายเดียว แต่เห็นว่าชาวบ้านก็มีบทบาทสำคัญในการดูแลวัดวาอารามและส่งเสริมพระพุทธศาสนา ท่านเป็นผู้ริเริ่มโครงการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดหลายแห่งโดยใช้แรงงานจากชาวบ้านที่มีศรัทธา แทนที่จะใช้เงินบริจาคหรือการสนับสนุนจากภาครัฐ วิธีการนี้ทำให้ชาวบ้านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา และมีความผูกพันกับวัดมากขึ้น แม้ว่าท่านจะถูกจับกุมและถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายของคณะสงฆ์ แต่ท่านก็ยังคงได้รับความเคารพจากประชาชนจำนวนมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าท่านไม่ได้ทำผิดในสายตาของชาวบ้าน แต่กลับถูกมองว่าเป็นพระที่กล้าหาญและยืนหยัดในหลักการของตน ครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงไม่ได้เป็นเพียงพระนักพัฒนา แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธาที่มั่นคงต่อพุทธศาสนาแบบล้านนา

ภาพลักษณ์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยในฐานะพระต้นแบบของพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนานั้นไม่ได้เกิดจากการถูกกำหนดโดยสถาบันศาสนาหรือรัฐ แต่เกิดจากการปฏิบัติตนของท่านเอง ท่านไม่ได้ต้องการอำนาจหรือเกียรติยศ แต่เพียงต้องการธำรงรักษาพระธรรมวินัยและแนวปฏิบัติของล้านนาให้คงอยู่ ท่านเป็นตัวอย่างของพระสงฆ์ที่มีจิตวิญญาณของการเสียสละและมุ่งมั่นในศาสนกิจอย่างแท้จริง แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานหลายสิบปีหลังจากมรณภาพ แต่ชื่อเสียงและคุณงามความดีของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังคงได้รับการกล่าวขานถึงอย่างกว้างขวาง ท่านยังคงเป็นแรงบันดาลใจให้กับพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนรุ่นหลัง ในปัจจุบัน วัดหลายแห่งในภาคเหนือยังคงยึดถือแนวทางปฏิบัติของท่านเป็นแบบอย่าง และยังคงมีประชาชนจำนวนมากที่เดินทางไปสักการะอนุสรณ์สถานของท่าน

ครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นตัวแทนของพระสงฆ์ล้านนาที่มีจิตวิญญาณของนักบวชอย่างแท้จริง ท่านเป็นพระที่ไม่ยอมอ่อนข้อให้กับอำนาจทางโลก แต่ยึดมั่นในพระธรรมวินัยและคำสอนของครูบาอาจารย์ ท่านแสดงให้เห็นว่าความศรัทธาที่แท้จริงไม่ได้เกิดจากการบังคับหรือกฎเกณฑ์ของรัฐ แต่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนอย่างบริสุทธิ์ใจ นี่คือเหตุผลที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รับการยกย่องว่าเป็นพระต้นแบบของพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนา และยังคงเป็นที่เคารพสักการะมาจนถึงปัจจุบัน

บทบาทความเป็นผู้นำจากการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระมหาเถระผู้มีบทบาทสำคัญในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในดินแดนล้านนา ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็น “นักบุญแห่งล้านนา” เนื่องจากความมุ่งมั่นทุ่มเทในการฟื้นฟู บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม และเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย บทบาทของท่านมีความโดดเด่นทั้งในด้านการสร้างศาสนสถาน การส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา และการยืนหยัดรักษาระบบระเบียบปฏิบัติของคณะสงฆ์ล้านนา ท่านได้เป็นแรงบันดาลใจให้พุทธศาสนิกชนเกิดความศรัทธาและร่วมกันอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง

หนึ่งในบทบาทสำคัญของครูบาเจ้าศรีวิชัยคือการบูรณปฏิสังขรณ์วัดเก่าแก่ที่ชำรุดทรุดโทรมให้กลับมาเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน ท่านได้ดำเนินการบูรณะวัดสำคัญหลายแห่ง เช่น วัดบ้านปาง จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ท่านได้จำพรรษาและเผยแผ่ธรรมะมาโดยตลอด วัดพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่ วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา วัดสวนดอก และวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงวัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม จังหวัดลำปาง วัดเหล่านี้ได้รับการฟื้นฟูให้กลับมาเป็นศูนย์กลางทางจิตใจของประชาชน และเป็นสถานที่สำหรับการศึกษาระบบและปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน นอกจากการบูรณปฏิสังขรณ์วัดแล้ว ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างวัดใหม่หลายแห่ง ท่านได้ดำเนินการสร้างวัดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงศาสนาได้ง่ายขึ้น การสร้างวัดของท่านไม่ได้เป็นเพียงการก่อสร้างทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างศรัทธาให้กับประชาชนในการร่วมกันดูแลรักษาพระพุทธศาสนา ท่านเป็นผู้ริเริ่มโครงการใหญ่ที่ได้รับการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ คือการสร้างทางขึ้นดอยสุเทพในปี พ.ศ. 2477 เส้นทางนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเดินทางขึ้นไปนมัสการพระธาตุดอยสุเทพได้สะดวกขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของท่านในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสร้างความสะดวกให้กับพุทธศาสนิกชน

ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา ท่านสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาพระธรรมวินัยอย่างถูกต้องและเข้มงวด ท่านเน้นย้ำให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และใช้ชีวิตอย่างสมณะ เรียบง่าย ตามวิถีของพระป่า ท่านเชื่อมั่นว่าการศึกษาระบบจะช่วยให้พระสงฆ์สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน และเป็นสื่อกลางในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่สังคม ด้วยแนวคิดนี้ทำให้วัดที่ท่านดูแลกลายเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระพุทธศาสนาในล้านนา นอกจากนี้ ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นผู้ร่วมศรัทธาของประชาชนล้านนา ท่านมีศิลาจารวัตรที่เคร่งครัดและเป็นที่เคารพนับถือ ท่านดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย สมณะ และไม่ยึดติดกับลาภสักการะใดๆ แม้จะได้รับการยกย่องจากประชาชนเป็นอย่างมากก็ตาม ท่านเป็นพระที่มีเมตตาและเอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของชาวบ้าน ไม่แบ่งชนชั้น และช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากเสมอ สิ่งเหล่านี้ทำให้ท่านเป็นที่เคารพรักของประชาชนและทำให้ศาสนิกชนมีความศรัทธาต่อ

พระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง แม้ว่าท่านจะได้รับการยกย่องในหมู่ประชาชน แต่ท่านก็ต้องเผชิญกับความขัดแย้งกับคณะสงฆ์ส่วนกลางของรัฐไทย เนื่องจากท่านปฏิบัติตามแนวทางของคณะสงฆ์ล้านนาแบบดั้งเดิม ซึ่งแตกต่างจากแนวทางที่คณะสงฆ์ส่วนกลางพยายามกำหนดขึ้น ท่านยึดถือพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและไม่ยอมโอนอ่อนต่ออำนาจทางโลก ส่งผลให้ท่านถูกกล่าวหาว่าขัดต่อระเบียบของคณะสงฆ์ ท่านถูกจับสึกหลายครั้ง แต่ประชาชนยังคงศรัทธาและให้การสนับสนุนท่านอย่างแน่นแฟ้น และถึงแม้จะมีอุปสรรคมากมาย แต่ครูบาเจ้าศรีวิชัยก็ยังคงทำหน้าที่อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งมรณภาพในปี พ.ศ. 2481 มรดกทางศาสนาที่ท่านทิ้งไว้ยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นวัดวาอารามที่ท่านบูรณะและสร้างขึ้น คำสอนที่ท่านเผยแผ่ หรือแบบอย่างของพระสงฆ์ที่ดำเนินชีวิตตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด

บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การสร้างวัดหรือบูรณะศาสนสถาน แต่ยังรวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา และร่วมกันสืบทอดพระธรรมคำสอนให้คงอยู่ต่อไป ท่านเป็นตัวอย่างของพระภิกษุที่อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง และเป็นแรงบันดาลใจให้แก่พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนรุ่นหลังให้ดำเนินรอยตามแบบอย่างของท่าน ความเป็นผู้นำของครูบาเจ้าศรีวิชัยสะท้อนผ่านการเป็นผู้ริเริ่มโครงการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามจำนวนมาก ท่านมิได้เป็นแค่ผู้สั่งการเท่านั้น แต่ยังลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านและศิษยานุศิษย์เกิดศรัทธาและร่วมแรงร่วมใจในการสร้างสรรค์ศาสนสถาน เช่น วัดบ้านปาง วัดพระธาตุดอยสุเทพ และวัดอื่นๆ อีกมากมาย บทบาทของท่านไม่ได้จำกัดเพียงแค่การก่อสร้างวัดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาให้กลับมาเจริญรุ่งเรืองในยุคที่ความศรัทธาของประชาชนลดลง ท่านเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ทำให้ผู้คนเกิดความเคารพเลื่อมใสและนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ท่านเน้นย้ำถึงความสำคัญของการรักษาศีลและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้สังคมมีคุณธรรมและความสงบสุขมากยิ่งขึ้น

หนึ่งในบทบาทสำคัญที่แสดงถึงภาวะผู้นำของครูบาเจ้าศรีวิชัย คือการเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ท่านมีเมตตาและเสียสละเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและพร้อมที่จะสนับสนุนภารกิจทางศาสนาของท่าน ท่านไม่เพียงเป็นผู้นำในเชิงการบริหารจัดการการก่อสร้างศาสนสถาน แต่ยังเป็นผู้นำทางความคิดที่ส่งเสริมให้ผู้คนหันมาใช้ชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกลายเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อสังคมในวงกว้าง และได้รับการยกย่องจากประชาชนว่าเป็นนักบุญแห่งล้านนา การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังส่งผลต่อการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีทางศาสนาให้คงอยู่ ท่านเป็นผู้สนับสนุนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติธรรมและการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น การบำเพ็ญบุญตามเทศกาลสำคัญ การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในชุมชน และการส่งเสริมการศึกษาพระธรรมวินัยให้กับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ท่านให้ความสำคัญกับการศึกษาและการถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้พุทธศาสนิกชนสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างแท้จริง แม้ว่าครูบาเจ้าศรีวิชัยจะประสบกับอุปสรรคจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางของท่าน แต่ท่านยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์ของตนโดยไม่หวั่นไหวต่อแรงกดดันจากภายนอก ท่านเผชิญกับปัญหาด้วยความสงบและใช้ปัญญาในการแก้ไขสถานการณ์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่

สำคัญของผู้นำทางศาสนา ความมุ่งมั่นของท่านในการดำรงรักษาพระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคมทำให้ท่านเป็นแบบอย่างของภาวะผู้นำที่แท้จริง ท่านไม่ได้ใช้อำนาจบังคับให้ผู้คนเชื่อฟัง แต่กลับใช้ศรัทธาและความเมตตาเป็นเครื่องมือในการจูงใจให้ประชาชนร่วมกันทำความดี

บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่มีผลในยุคของท่านเท่านั้น แต่ยังส่งอิทธิพลมาถึงปัจจุบัน วัดและศาสนสถานที่ท่านมีส่วนร่วมก่อสร้างยังคงเป็นศูนย์กลางของศรัทธาและการปฏิบัติธรรมของประชาชน พุทธศาสนิกชนยังคงรำลึกถึงคุณูปการของท่านและนำคำสอนของท่านมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จึงกล่าวได้ว่าครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นตัวอย่างของผู้นำทางศาสนาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับสังคมได้อย่างแท้จริง

บทบาทการเผยแผ่ธรรมะตามแนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงที่สุดรูปหนึ่งของล้านนา ท่านมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำชุมชนและศูนย์กลางของความเชื่อและความศรัทธา ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติตามวัตรที่เคร่งครัดและมีความน่าเลื่อมใส การสร้างวัดของท่านเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน เพราะวิถีชีวิตของชาวล้านนาได้ยึดพระพุทธศาสนาเป็นแกนหลัก การสร้างวัดจึงถือเป็นการสร้างแหล่งบุญ แหล่งกุศล และแหล่งความสุข พระพุทธศาสนาสอนเรื่องทาน ศีล ภาวนา หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งช่วยให้ชาวพุทธพัฒนาตนเองจนบรรลุคุณธรรม โดยมีจุดหมายอยู่ที่การบรรลุ 4 ขั้น ได้แก่ โสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และอรหัตต์ การสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพพร้อมกับการสร้างวัดตามจุดต่างๆ เพื่อให้มีพระภิกษุประจำอยู่ในการจำพรรษา และดูแลพื้นที่สิ่งแวดล้อมด้วย แนวคิดและการกระทำของท่านจึงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในดำนามธรรมและรูปธรรมอย่างมาก (พระวิมวาทาจารย์ อดุล กาลม และกาญจนาพงศ์ สุวรรณ, 2567 : 117 – 123)

บทบาทการเผยแผ่ธรรมะตามแนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีแนวคิดและวิธีการที่เน้นการปฏิบัติและสร้างผลงานที่เป็นตัวอย่างให้ผู้คนเห็น ท่านเผยแผ่ธรรมะโดยการลงมือทำใหญ่ และสร้างงานที่แฝงด้วยคติธรรมเพื่อให้ผู้คนได้ขบคิดและเห็นถึงความหมายของสิ่งที่ท่านสร้าง ซึ่งถือเป็นการเผยแผ่ธรรมะในอีกช่องทางหนึ่ง การสร้างงานของครูบาเจ้าศรีวิชัยจะเริ่มต้นจากการเลือกสถานที่สำหรับการสร้างหรือบูรณะ โดยมี 2 กรณี คือ ท่านเลือกสถานที่เอง หรือได้รับการนิมนต์จากผู้คน ซึ่งในกรณีที่ได้รับการนิมนต์ ท่านจะต้องได้รับความเห็นชอบจากท่านก่อน จะเห็นได้ว่า การเผยแผ่ธรรมะตามแนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัยท่านเผยแผ่โดยการสร้างสาธารณูปการ ซึ่งท่านได้ก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์สถานที่ทางศาสนา โดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีชื่อเสียงในการบำเพ็ญความดีผ่านงานก่อสร้างต่างๆ ท่านเดินทางมาวัดพระสิงห์และใช้แรงงานในการก่อสร้างวิหารด้วยมือเปล่า และร่วมกับชาวบ้านที่มีความศรัทธาช่วยกันในการก่อสร้าง จนสำเร็จ ท่านสามารถสร้างวัดได้สำเร็จเพราะแรงศรัทธาของประชาชน ซึ่งเป็นความสำเร็จที่น่าทึ่งและน่าสังเกตว่าตลอดศตวรรษที่ผ่านมา ยังไม่มีใครที่ได้จารึกผลงานสำเร็จเช่นเดียวกับครูบาเจ้าศรีวิชัย

ในด้านพระธรรมคำสอน ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้สร้างไว้เป็นจำนวนมาก ขณะเริ่มงานก่อสร้างวัดพระสิงห์ ท่านได้มีความสนใจในพระธรรมและทำการค้นคว้าทั้งชาดกและวิสุทธิธรรม ใน

ระหว่างปี 2469 ถึง 2471 ท่านได้มอบให้พระจินนาภิกษุซึ่งเป็นศิษย์ที่รักเป็นผู้รวบรวม และจ้างช่างเขียนพร้อมกับปิดทองธรรมเทศนาไว้ในหีบธรรมที่วัดพระสิงห์และวัดต่างๆ ในตำบลต่างๆ การสร้างธรรมะของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีจำนวนมาก และในฐานะนักบุญแห่งล้านนา ท่านมีข้อวัตรปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมที่บุคคลทั่วไปสามารถพบเห็นและสัมผัสได้

การปฏิบัติตามหลักธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัยนั้นชัดเจน โดยท่านบำเพ็ญเพียรภาวนา และศึกษาวินัยตามรอยพระบรมศาสดา ส่งเสริมบุคลิกภาพของท่านให้มีความน่าเลื่อมใส ซึ่งเรียกว่า "ตนบุญ" และจริยวัตรอันเคร่งครัดของท่านได้ปรากฏให้บุคคลทั่วไปเห็น เป็นการสร้างความศรัทธาและความเคารพนับถือในตัวท่าน ความสันโดษและการเคร่งครัดในการรักษาศีลและวินัย รวมถึงการละเว้นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ถือเป็นสิ่งแรกที่สามารถสร้างศรัทธาแก่ผู้ที่ได้พบเห็นและสัมผัสได้อย่างมาก บทบาทการเผยแผ่ธรรมะของครูบาเจ้าศรีวิชัยนั้นมีความสำคัญในการสร้างสิ่งแวดล้อมทางจริยธรรมให้กับชุมชน และเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้คนในการประพฤติปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

ครูบาเจ้าศรีวิชัยถือได้ว่าเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทและความสำคัญในฐานะผู้นำชุมชน และศูนย์รวมของความเชื่อความศรัทธา ที่มาจากวัตรปฏิบัติและแนวทางการบำเพ็ญเพียรที่เคร่งครัด น่าเลื่อมใส ประกอบกับบริบททางสังคมที่ช่วยกันผลักดันให้ความศรัทธาในตัวครูบาเจ้าศรีวิชัยขยายกว้างออกไปเรื่อยๆ ครูบาเจ้าศรีวิชัยเองได้ใช้พลังศรัทธาดังกล่าวมาเป็นปัจจัยในการสร้างกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ กิจกรรมงานก่อสร้างและงานบูรณปฏิสังขรณ์ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้สร้างไว้นั้น ประกอบด้วยพระวิหาร พระธาตุเจดีย์ หออุโบสถ หอไตร ศาลาบาตร กำแพงและอาคารอื่นๆ เช่น กุฏิ รวมทั้งงานสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ ถนน สะพาน เป็นผลงานที่สร้างกระจายในพื้นที่ภาคเหนือ ล้วนเป็นตัวแทนของอาวาสถาน ซึ่งหมายถึงทานบารมีอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างศาสนสถานเพื่อให้ผู้คนได้กราบไหว้บูชากัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าแนวคิดและคำสอนที่ออกมาจากการกระทำของท่านให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกเป็นอย่างมาก ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ประการแรก ภายในหรือนามธรรม คือ หลักธรรมคำสั่งสอนของท่าน เช่น ศีล 5, ศีล 8, มรรค 8 ฯลฯ และรวมทั้งบารมี 30 ทศ เหล่านี้คือ หลักธรรมสำคัญที่ท่านใช้ในการสอนและใช้สวดเป็นประจำพร้อมบำเพ็ญบารมีตามหลักไปด้วย เราจะสังเกตได้ว่าในชีวิตของท่าน ท่านมีความศรัทธาเชื่อมั่นในพระรัตนตรัยอย่างเทิดทูนสูงส่งยิ่ง ประพฤติท่านสงบสวดคล้อย มั่นคงในศีลสิกขา ประการที่สอง คือ กิจกรรมงานก่อสร้างและงานบูรณปฏิสังขรณ์ต่างๆ ที่ท่านได้สร้างไว้ให้เป็นสาธารณะประโยชน์ในล้านนา จากมนุษยธรรมตาคนหนึ่ง ก้าวสู่ร่มกาสาวพัสตร์ได้อุทิศกำลังกายกำลังใจให้กับพุทธบริษัท 4 อย่างไม่เคยต้องการสิ่งตอบแทนจากสังคม ท่านเปรียบเสมือนต้นไม้ใหญ่แห่งล้านนา แผ่บารมีปกป้องคุ้มครองชาวล้านนาให้อยู่ในความสงบสุข ร่มเย็น การสร้างวัดเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน เพราะวิถีชีวิตของชาวล้านนามีพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลาง การสร้างวัดจึงเป็นการสร้างแหล่งบุญ แหล่งกุศล รวมถึงสาธารณะประโยชน์ในช่วงหลัง เช่น ถนน สะพาน ศาสนสถาน เปรียบเสมือนการสร้างทานให้ผู้คนได้มากราบไหว้บูชา ได้มาใช้สอย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำทานบารมีที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของครูบาเจ้าศรีวิชัย ในแง่ของคุณค่าแนวคิดนี้ ถือว่ามนุษย์ท่านนั้นมีคุณค่าทางจริยธรรม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอื่นๆ ปราศจากคุณค่าทางจริยธรรม เหตุผลที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยเริ่มบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมตามแนวทางจริยศาสตร์ข้างต้นนั้น ก็เพราะคำนึงถึงอนุชนรุ่นหลัง โดยอาศัยหลักการของแนวแบบประโยชน์นิยมที่เห็นว่าทุกคนควรเข้ามีส่วนร่วม

เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และจะต้องไม่ผลักระอันสำคัญนี้ให้กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม

บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในฐานะนักบุญแห่งล้านนาโดดเด่นอย่างยิ่งในการฟื้นฟูและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามที่เก่าแก่และทรุดโทรม การบูรณะส่วนใหญ่เป็นวัดที่มีความเก่าแก่และสำคัญทางประวัติศาสตร์ของล้านนา เช่น วัดจามเทวีและวัดบ้านปางในจังหวัดลำพูน วัดพระธาตุช่อแฮในจังหวัดแพร่ วัดศรีโคมคำในจังหวัดพะเยา วัดสวนดอกและวัดพระสิงห์ในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงวัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดารามในจังหวัดลำปาง วัดเหล่านี้ได้รับการบูรณะโดยครูบาเจ้าศรีวิชัย ทำให้สถานที่เหล่านี้กลับมามีชีวิตชีวาและเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกครั้ง การดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์วัดของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะที่เป็นแบบอย่างให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของศาสนสถานและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ การจาริกแสวงบุญของท่านเพื่อบูรณะวัดวาอารามเหล่านี้เปรียบเสมือนการเดินทางครั้งทั่วล้านนา และเป็นการสะสมบุญบารมีของท่านด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นที่รู้จักในฐานะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ท่านได้ริเริ่มการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพในปี พ.ศ. 2477 ซึ่งเป็นการเปิดทางให้ประชาชนได้เข้าถึงวัดพระธาตุดอยสุเทพได้ง่ายขึ้น โครงการนี้นับว่าเป็นการแสดงออกถึงความเมตตาและความใส่ใจต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างแท้จริง ความศรัทธาของชาวล้านนาที่มีต่อครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่ได้มาจากอิทธิปาฏิหาริย์ แต่เกิดจากปฏิบาทและข้อวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดในศีลและวิปัสสนากรรมฐานของท่าน ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นผู้นำทางศาสนาที่ได้รับการยกย่องอย่างสูง และหลังจากการมรณภาพ สิ่งที่ยังคงเหลืออยู่คือสถูปบรรจุอัฐิธาตุและหลักธรรมคำสอนที่เป็นแนวทางให้ชาวพุทธได้ปฏิบัติตาม ศาสนสถานที่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์โดยครูบาเจ้าศรีวิชัยยังกลายมาเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นในหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว วัดที่ได้รับการบูรณะเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ทางศาสนา แต่ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการส่งเสริมและฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในล้านนาทำให้ท่านได้รับการยอมรับอย่างสูงทั้งในหมู่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ชื่อเสียงและคุณงามความดีของท่านยังคงอยู่ในความทรงจำของผู้คนในล้านนาและทั่วประเทศมาจนถึงปัจจุบัน (พระครูโกวิทธรรมวาทิ, จันทรสม์ ตาบุลึง และไพรินทร์ วัฒนนา, 2567 : 645)

ครูบาเจ้าศรีวิชัยส่วนใหญ่รู้จักกันในฐานะพระเกจิหรืออริยสงฆ์รูปสำคัญ เป็นปูชนียบุคคลผู้เป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชน ผู้สร้างคุณประโยชน์แก่สาธารณชน หรือรู้จักเพียงแค่ว่าเป็น “ตนบุญแห่งล้านนาไทย” และเป็นพระนักพัฒนาผู้สร้างทางขึ้นดอยสุเทพ เป็นพระผู้มีบารมีสามารถบูรณะสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาในภาคเหนือ มีผู้คนเลื่อมใสศรัทธาจำนวนมาก อีกทั้งครูบาเจ้าศรีวิชัยถือว่าเป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งที่เห็นความสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เจริญ เพื่อแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของชุมชน ซึ่งในแต่ละแห่งมีความจำเป็นหรือความต้องการที่แตกต่างกัน ท่านเป็นผู้ที่มีความเข้าใจชุมชนได้เป็นอย่างดีแท้จริง มีปณิธานมุ่งมั่นแน่วแน่ ความเชื่อในคำสอนของศาสนาพุทธ ได้แก่ ความเชื่อในกฎแห่งกรรม ชาวล้านนาเชื่อว่า การทำดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน เช่น การทำบุญทำนุบำรุงพุทธศาสนา ก็จะทำให้ผู้ทำบุญพบแต่สิ่งที่ดีงามและสมปรารถนา เชื่อในเรื่อง

นิพพาน เชื่อว่าหากตนได้บรรลุนิพพานก็จะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นจึงมุ่งทำบุญให้ตนเองหลุดพ้น เชื่อว่าพุทธศาสนายุคพระสมณโคดมจะสิ้นสุดเมื่อมีอายุ 5,000 ปี ชาวล้านนาจึงมุ่งทำบุญเพื่อต่ออายุพุทธศาสนา ในขณะที่เดียวกันก็เชื่อว่าจะมียุคพระศรีอาริยมุตไตรต่อเนื่องจากนั้น จึงทำบุญเพื่อขอให้ตนได้ไปเกิดเป็นพระ หรือพระอรหันต์ในยุคนั้น นอกจากนี้ชาวล้านนายังเชื่อและศรัทธาในเรื่องพระธาตุเป็นอย่างมาก ดังปรากฏว่าสถานที่สำคัญๆ ทุกเมืองจะกล่าวถึงที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุและเชื่อว่าผู้ที่ได้สักการพระธาตุอันเป็นกระดุกของพระพุทธเจ้าจะเกิดสิริมงคลแก่ตนเอง ความเชื่อเรื่องเทวดาพุทธ ชาวล้านนาเชื่อว่าเทวดาที่ปรากฏในคำเทศนาของพระพุทธองค์ เช่น พระอินทร์ พระพรหม ท้าวจัดโลกบาลเป็นสัญลักษณ์แห่งคุณงามความดีและอยู่ในภพภูมิที่สูงกว่ามนุษย์และจะคอยปกป้องคุ้มครองผู้ที่กระทำความดี จึงให้ความเคารพสักการะเทวดาเหล่านี้ด้วยความเชื่อในเรื่องการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ชาวล้านนาเชื่อว่าผลบุญที่ทำการสามารถอุทิศให้แก่บุคคลที่ล่วงลับไปแล้วและยังสามารถอุทิศให้แก่บุคคลที่มีชีวิตอยู่ให้มีความสุข

ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ตั้งปณิธานและดำเนินตามปณิธานนั้นอย่างเคร่งครัด แม้จะเผชิญต่ออุปสรรคมากมายก็ไม่ท้อถอย เพราะท่านมุ่งมั่นบำเพ็ญบารมี 10 และโพธิปักขิยธรรม 7 อันเป็นธรรมที่กระทำให้เป็นพุทธะ ตัวท่านจึงประกอบด้วยพุทธภูมิ คือ พ้นจิตใจแห่งพุทธะ 4 ประการ ได้แก่ อุตสาหะ คือ ความเพียร, อุมมังคะ คือ ปัญญา, อวิภูษณะ คือ อธิษฐาน (ความมั่นคงเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ในทางดำเนินและจุดมุ่งหมายของตน), และหิตจริยา คือ การเจริญเมตตา บำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น พุทธภูมิในตัวท่านจึงสะท้อนในจริยวัตรทั้งงามและเคร่งครัดในศีลในธรรม เป็นเหตุให้เกิดความศรัทธาในหมู่คนจำนวนมากในฐานะตนบุญ ครูบาเจ้าศรีวิชัยมิได้เพียงแค่พัฒนาชุมชนพื้นที่ที่เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของท่านเท่านั้น แต่ยังคงมุ่งมั่นพัฒนาชุมชนในถิ่นทุรกันดารที่มีใช้บ้านเกิดของตน ทั้งภายในอำเภอต่างอำเภอต่างจังหวัด ดังจะเห็นได้จากการเดินทางไปจำพรรษาหลายแห่งในภาคเหนือของไทย และได้สร้างบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุศาสนสถานให้ต่างจังหวัดทางภาคเหนือ ผู้ที่ต้องการให้ท่านช่วยเหลือในการบูรณะปฏิสังขรณ์หรือสร้าง ท่านก็ช่วยเหลือให้ความอนุเคราะห์งานบรรลุลผลสมปรารถนาของพุทธศาสนิกชน การที่คนไทยเชื่อเรื่องความวิเศษของบุญ ก็เพราะได้รับอิทธิพลจากคำสอนในศาสนาพุทธ ดังนั้น ภาวะผู้นำของครูบาเจ้าศรีวิชัยก็คือการมีปณิธานมุ่งมั่นแน่วแน่ในการสร้างศาสนสถาน ศาสนประโยชน์เพื่อให้พระพุทธศาสนาได้ดำรงอยู่ 5,000 ปี นับว่าท่านได้อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาโดยแท้ ในทางภาคเหนือบุคคลผู้ประพาศิตนเช่นนี้ได้ชื่อว่าเป็น “ต้นบุญ” (ภาษาเหนือ) หรือ เนื่อนาบุญ (ภาษากลาง) ซึ่งหมายถึงผู้มีบุญมาเกิดและสั่งสมบุญ บำเพ็ญบุญเพื่อไปเป็นพระโพธิสัตว์ และยังมีภาพลักษณ์ของภาวะผู้นำดังนี้ (พระมหาธวัชชัย ธรรมรส, 2564)

1. ความเสียสละ การเสียสละเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคล เมื่อปฏิบัติเป็นตนบุญ เมื่อครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นสุปฏิบัตีย่อมเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธา เมื่อท่านคิดจะทำอะไร พลังนั้นจะมาประชาชนก็จะช่วยเหลือกัน ซึ่งปรากฏหลักฐานที่สนับสนุนเพื่อนำไปสู่การสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยคือ หลักสังคหวัตถุ 4 โดยเฉพาะด้าน ทาน หมายถึง การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้แก่

1) อามิสทาน การให้อามิส คือการให้วัตถุสิ่งของต่างๆ เป็นทาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม เงินที่เหลือจากการบริจาคทั้งหมดจะนำไป “ผวยสตาจ์” หรือโปรยทานให้คนทุกชั้นคน

ยาก เมื่อไปสร้างวัดใหม่ก็ค่อยไปเริ่มต้นขอรับบริจาคใหม่ การเสียสละนั้งหนักในการก่อสร้างต่างๆ เนื่องจากการนั้งหนักต้องใช้เวลานานเพื่อรับบริจาค และการร่วมทำบุญของผู้มีจิตศรัทธาในการสร้าง ดังจะเห็นได้จากความเสียสละในการสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ซึ่งเป็นเส้นทางไปนมัสการพระบรมสารีริกธาตุในวัดพระธาตุดอยสุเทพ คนเชียงใหม่แต่โบราณมีประเพณีเดินขึ้นดอยสุเทพไปสักการะพระบรมธาตุเจดีย์ในช่วงวันเพ็ญมาฆบูชา เป็นการจาริกแสวงบุญสำคัญประจำปีที่ต้องใช้เวลาเดินลัดเลาะขึ้นเขาในความมืดเป็นครั้งก่อนคั้น ดังนั้นครูปาเจ้าศรีวิชัยสร้างถนนสายนี้มีอีกความหมายซ่อนเหลือม คือเป็น “มรรค” หรือเส้นทางสู่พระนิพพาน เพราะระหว่างทางท่านวางแผนให้สร้างวัดขึ้นสามแห่ง คือ วัดศรีโสดา วัดสภิกาคา และวัดอนาคามีอันหมายถึงลำดับขั้นบรรลุตระกูลของพระอริยบุคคล จากโสดาบันสู่สภิกาคามีและอนาคามี โดยมุ่งหมายว่าวัดพระธาตุดอยสุเทพบนยอดเขานั้นแหละคืออรหัตผล หรือภาวะของพระอรหันต์เดี๋ยวนี้นี้ วัดศรีโสดาและวัดสภิกาคา (ผาลาด) ยังมี ส่วนวัดอนาคามีนั้นยังไม่ทันสร้างก็เกิดเหตุใหญ่ขึ้นก่อน

2) ธรรมทาน การให้ธรรมะ คือการให้ความรู้ความถูกต้องดีงาม เป็นทาน ครูปาเจ้าศรีวิชัยเป็นตัวอย่างของพระสงฆ์ที่ถือวัตรปฏิบัติตามรอยพระศาสดาอย่างแท้จริง กล่าวคือ ศาสนาพุทธนิกายลังกาวงศ์ที่เผยแผ่อยู่ในแถบอุษาคเนย์ทั้งหมดนี้พบว่าทางมอญมักเคร่งครัดทางพระวินัย ไทยเคร่งครัดด้านพระสูตร ส่วนพม่าเคร่งครัดในพระอภิธรรม ในขณะเดียวกันก็พบว่าครูปาเจ้าศรีวิชัยเป็นผู้ถือคติความเคร่งครัดทั้งพระวินัย พระสูตรและพระอภิธรรม ตามแนวทางคติลังกาวงศ์อย่างแท้จริง คุณูปการที่เด่นชัดของครูปาเจ้าศรีวิชัยข้อที่สอง คือการที่ครูปาเจ้าศรีวิชัยเป็นผู้แน่วแน่ในการปฏิบัติธรรมจนสามารถเข้าถึงธรรมขั้นสูงสุด

2. ความเมตตา ความเมตตาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นภาวะผู้นำในตัวของครูปาเจ้าศรีวิชัยสามารถสร้างพลังชุมชนให้เกิดขึ้นของครูปาเจ้าศรีวิชัย เนื่องจากอุปนิสัยส่วนตัวของท่าน นอกจากเป็นผู้สันโดษ มกน้อยแล้ว ยังเป็นผู้มีเมตตากรุณา ดังจะเห็นได้จากประวัติของท่านที่พ่อแม่ นำปาลมาชั่ง เมื่อถึงเวลาทำอาหารกลับไม่เจอปลา พ่อแม่ทำการสอบถามลูกทุกคน ท่านจึงได้บอกว่า ท่านปล่อยไปแล้ว อุปนิสัยส่วนนี้ส่งผลต่อการสร้างพลังชุมชนอย่างยิ่ง ทำให้ท่านเป็นผู้มีพรหมวิหารธรรม อันเป็นหลักปฏิบัติของผู้ที่นำในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วย เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์ เนื่องจากท่านต้องการบำเพ็ญตนเพื่อไปเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตด้วย แม้ท่านจะถูกกล่าวร้ายมากมายเพียงใดแต่ท่านก็มีได้คิดร้ายตอบ แต่กลับแสดงออกถึงความเคารพ ดังจะเห็นได้จากเมื่อท่านพ้นจากข้อกล่าวหาแล้วท่านยังถือชันทอกไม้ไปขอขมายังพระเถระ นอกจากนั้นยังมีความกรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชน ดังจะเห็นได้จากทุกครั้งที่มีผู้มาขอให้ท่านไปเป็นประธานในการก่อสร้างทั้งศาสนสถาน สาธารณประโยชน์ โดยส่วนใหญ่แล้วท่านจะรับปากเพื่อช่วยให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด รวมถึงความมีมุทิตา คือ ความพลอยยินดีในเมื่อผู้อื่นได้ประโยชน์จากสิ่งที่ท่านสร้างอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใส พลอยยินดีกับเขาทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เช่น ก่อนการสร้างทางขึ้นดอยสุเทพเพื่อไปนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ประชาชนเดินทางขึ้นไปลำบากต้องใช้เวลาในการเดินทางนาน เมื่อสร้างทางขึ้นดอยสุเทพเสร็จ การสัญจรสะดวกประชาชนก็มีความสุขในการเดินทาง และรู้จักอุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง ดังจะเห็นได้จากถ้าสถานที่แห่งใดประชาชนมีความพร้อมเพียงพอแล้วที่จะดำเนินการก่อสร้างได้ ท่านก็จะวางใจเป็นกลางมอบหมายให้เขา

ดำเนินการเอง ท่านรู้จักวางใจเป็นกลาง พรหมวิหารธรรม 4 ประการดังกล่าวข้างต้นจึงแสดงให้เห็นถึงศูนย์รวมของประชาชนให้มาร่วมงานกับครูบา เนื่องจากท่านมีจิตอันบริสุทธิ์ มุ่งบำเพ็ญประโยชน์ ส่วนรวมอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ไม่ว่างานก่อสร้างจะมาจากที่ใด ประชาชนก็จะหลั่งไหลเข้ามาร่วมงานและช่วยเหลือท่าน กำลังกาย กำลังทรัพย์จนงานบรรลุผล

ดังนั้น ภาวะผู้นำของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่มุ่งทำนุบำรุงศาสนสถาน ศาสนวัตถุในทางพระพุทธศาสนา ดังมโนปณิธานปรารภนาพระโพธิญาณ ครูบาเจ้าศรีวิชัยตั้งความปรารถนาว่าท่านจะบำเพ็ญ “โพธิสัตว์ธรรม” เพื่อมุ่งหมายจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในอนาคตกาล เป้าหมายรองมุ่งพัฒนาให้ประชาชนเกิดความสามัคคีกัน ร่วมมือกัน แก้ไขปัญหาและสนองความต้องการภายในชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้พลังที่มีจากภายในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกัน พัฒนาจนประสบความสำเร็จในงานที่มุ่งมั่นปรารถนาที่จะพัฒนา

หลักการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยโดยการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มองผ่านปัญหาและความต้องการจากทัศนะของประชาชนเป็นหลัก เพื่อให้เข้าใจปัญหาความต้องการของประชาชน ภาวะผู้นำของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการสร้างพลังชุมชนจึงเป็นการอุทิศตนเพื่อมุ่งพัฒนาชุมชนจากแหล่งที่ขาดความเจริญให้ได้รับการพัฒนา ประชาชนวัดจากภายนอกวัดบ้านปางในสมัยครูบาเจ้าศรีวิชัยจะมีความเจริญมากกว่าวัดบ้านปางของท่านเอง เนื่องจากท่านมุ่งบำเพ็ญทานบารมีเป็นหลักบำเพ็ญตนเพื่อไปเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต การอุทิศหรือสงเคราะห์ผู้อื่นจึงเป็นกิจที่ต้องทำทำให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่ายหรือประโยชน์ร่วมกัน หลักการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงอยู่บนฐานของอุภยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายหรือประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ การได้รับแรงสนับสนุนจากทั้งสองฝ่ายจึงเป็นสิ่งที่สร้างพลังชุมชนได้อย่างมั่นคง ดังจะเห็นได้จากผลงานที่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งวิธีการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัย ใช้วิธีการสร้างพลังความคิดที่ถูกต้องให้กับประชาชน การส่งเสริมพลังความคิดที่ถูกต้องให้กับประชาชน การสร้างแนวความคิดที่ถูกต้องให้กับประชาชน การสร้างพลังการทำงานของประชาชนจะเป็นระบบที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ผลักดันให้เกิดกิจกรรมพัฒนาขึ้นภายในชุมชน และสามารถสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติได้ในที่สุด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) การมีปณิธานมุ่งมั่นแน่วแน่ 2) ความเสียสละเป็นความเสียสละของผู้นำและผู้ร่วมพัฒนาชุมชน 3) เมตตา มีความปรารถนาดีด้วยจิตโอบอ้อมอารีมีจิตใจแน่วแน่ที่จะทำให้สำเร็จ เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีประสิทธิภาพทั้งในทางศาสนสถาน สาธารณประโยชน์ ประชาชนให้ความเคารพศรัทธา ต่างหลั่งไหลเพื่ออาราธนาท่านให้เป็นประธานนั่งหนักในการสร้างสิ่งต่างๆ เนื่องจากท่านเป็นผู้มีบารมีประชาชนเคารพศรัทธา เมื่อมีการสร้างประชาชนจึงพร้อมที่จะอุทิศกำลังทรัพย์กำลังแรงกายเพื่อร่วมสังฆบุญกับครูบาเจ้าศรีวิชัย (พระมหาธวัชชัย ธรรมรสี, 2564 : 455 – 458)

การสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัย ใช้หลักอัตตัตถะ หมายถึง ประโยชน์ตน หลักการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มองผ่านปัญหาและความต้องการจากทัศนะของประชาชนเป็นหลัก เพื่อให้เข้าใจปัญหา ความต้องการของประชาชน บริตถะ หมายถึง ประโยชน์ผู้อื่น การสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นการอุทิศตนเพื่อมุ่งพัฒนาชุมชนจากแหล่งที่ขาดความเจริญให้ได้รับการพัฒนา ประชาชน วัดจากภายนอกวัดบ้านปางใน

สมัยครูบาเจ้าศรีวิชัยจะมีความเจริญมากกว่าวัดบ้านปางของท่านเอง เนื่องจากท่านมุ่งบำเพ็ญทานบารมีเป็นหลักบำเพ็ญตนเพื่อไปเป็นพระพุทธรูปเจ้าในอนาคต การอุทิศหรือสงเคราะห์ผู้อื่นจึงเป็นกิจที่ต้องทำ และหลักอุภัยัตถะ หมายถึง ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย หรือ ประโยชน์ร่วมกัน หลักการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงอยู่บนฐานของอุภัยัตถะ ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย หรือ ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ การได้รับแรงสนับสนุนจากทั้งสองฝ่ายจึงเป็นสิ่งที่สร้างพลังชุมชนได้อย่างมั่นคง ดังจะเห็นได้จากผลงานที่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ ดังนั้น รูปแบบการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างพลังชุมชนของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) การมีปณิธานมุ่งมั่นแน่วแน่ เพื่อจะบำเพ็ญตนเป็นพระพุทธรูป 2) ความศรัทธาในตัวผู้นำ เชื่อในบารมีของผู้นำว่าทำได้สำเร็จ 3) ความเสียสละ เป็นความเสียสละของผู้นำและผู้ร่วมพัฒนาชุมชน 4) เมตตา มีความปรารถนาดีด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ 5) ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เดิมและความเทคโนโลยีสมัยใหม่ 6) เครือข่าย เครือข่ายของศิษยานุศิษย์ เจ้านาย คหบดีพ่อค้าวานิชทั้งชาวจีนและชาวไทยใหญ่ ชาวล้านนา และชาวกะเหรี่ยง 7) การมีสัจจะ มีจิตใจแน่วแน่ที่จะทำให้สำเร็จ (พระพิชัย ปียสีโล (อินต๊ะขาว), 2561 : 98-99)

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นนักพัฒนาชุมชนรูปหนึ่งที่มีรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่ชัดเจนเด่นชัด ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ชัดด้วยผลงานของท่านเองในการพัฒนาชุมชนให้สำเร็จด้วยพลังแห่งศรัทธา ดังนี้ (พระพิชัย ปียสีโล (อินต๊ะขาว), 2561 : 64-68)

1) ความศรัทธาตนบุญในตัวของครูบาเจ้าศรีวิชัย ความเชื่อความศรัทธานำพามนุษย์ข้ามผ่านเวลามานานแค่ไหนหลายร้อยหลายพันปี ความเชื่อความศรัทธายังถูกส่งต่อถ่ายทอด ศรัทธาข้ามผ่านเส้นพรมแดน ข้ามผ่านเชื้อชาติและวัฒนธรรม ศรัทธาได้ปรับเปลี่ยนตัวเองตามยุคสมัย เพื่อดำรงไว้ซึ่งหลักยึดในหมู่ชนอันเกาะเกี่ยวกันไว้ด้วยจารีตประเพณีและวัฒนธรรม เมื่อโลกหมุนสถานการณ์ต่างๆ ไม่เคยหยุดนิ่ง “ผู้นำศรัทธา” คือผู้ที่ป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้ปลุกเร้าให้ศรัทธา ความเชื่อ วิถีปฏิบัติ อันเป็นอัตลักษณ์ของหมู่ชนยังคงอยู่ ไม่สูญหายไปกับกาลเวลาไม่ว่าจะเป็นที่ใด ทุกยุคสมัย ในทุกหมู่ชนมีผู้นำความเชื่อความศรัทธาเกิดขึ้น ครูบาเจ้าศรีวิชัยผู้ได้ชื่อว่าเป็น “ตนบุญแห่งล้านนา” ผู้นำพาชาวบ้านบุกเบิกสร้างทางขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ การเผยแพร่พุทธศาสนาและการบูรณะวัดวาศานสถาน การย้ายเท้าเข้าสู่ห้วยลึกดอยสูงสั่งสอนชาวบ้านชนเผ่า ด้วยวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดทำให้ชาวบ้านทั้งบนดอยและในเมือง รวมไปถึงชนเผ่าในเมียนมาเลื่อมใสศรัทธาครูบาในฐานะที่ท่านเป็นพระนักปฏิบัติท่านก็ปฏิบัติ ในฐานะที่ท่านเป็นลูกพระพุทธรูปเจ้า สมณะศากยบุตร ปฏิบัติตนเป็นภิกษุที่ทรงปฏิพาน่าเลื่อมใส สิ่งที่ทำให้ท่านเป็นครูบาที่เรารู้จักก็คือนอกจากจะปฏิบัติในฐานะเป็นพระภิกษุธรรมดา อุดมการณ์ของท่านปรารถนาความเป็นพระพุทธรูป เพราะการทำงานของท่านเป็นแบบพระโพธิสัตว์ เพราะปฏิบัติตนเป็นแบบพระโพธิสัตว์จะต้องทุ่มเท อุทิศเสียสละในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนเพื่อรักษาอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาโดยไม่จำกัดเฉพาะในพื้นที่ของตัวหรือในวัดของตัว นี่คือการปฏิบัติตนของท่านในฐานะเป็นภิกษุปฏิบัติตนสมควรกับสมณะภาวะ นำเคารพน่าเลื่อมใส นำศรัทธา ไปไหนคนก็กราบไหว้จนได้รับการเรียกขานว่า “ครูบาศรีธรรม” ครูบาอธิฐานจิตเป็นพระพุทธรูปเจ้าตนหนึ่งในอนาคตกาล เพราะคุณลักษณะของครูบาแล้ว ครูบาทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน สร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ หมายถึงไปช่วยบูรณปฏิสังขรณ์สิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดี

ขึ้น ที่ได้ขาดการดูแลจากชุมชนต่างๆ หรือว่ารกร้างว่างเปล่าไป และคนทั้งหลายก็เกิดความศรัทธาทุกคนเชื่อมั่นมีศรัทธาต่อท่านว่าได้ทำงานกับท่านแล้วได้บุญมาก และท่านทำจริงๆ ผลงานเป็นที่ประจักษ์คือความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อครูบาต่อผลงานของท่านด้วย และสำคัญที่สุดก็คือเชื่อว่าครูบาเป็นผู้ที่ทำให้เขาได้ไปใกล้ชิดความสุขมากยิ่งขึ้น ใกล้สู่พระนิพพาน สวรรค์ สมบัติ มนุษย์สมบัติประชาชนในยุคนั้นจึงเลื่อมใสศรัทธาความเป็นตนบุญของครูบาเจ้าศรีวิชัยอย่างยิ่ง

แรงดึงดูดที่ทำให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นที่เคารพนับถือและมีผู้ติดตามจำนวนมาก มาจากภาพลักษณ์ของการเป็นศูนย์รวมแห่งบุญ หรือ “นาบุญ” ผู้เปี่ยมบารมีดุจพระโพธิสัตว์ที่หยั่งรู้ความคิดของผู้คน และมีอำนาจวิเศษเหนือธรรมชาติ เกฮารุ ทานาเบ อธิบายว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูบาเจ้าศรีวิชัยและผู้ศรัทธานั้น เชื่อมโยงกับโลกทัศน์ดั้งเดิมของคนในพื้นที่ที่มีความเชื่อเรื่อง “ตนบุญ” ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดพระศรีอาริย์และการมาจุติของพระยาธรรมในล้านนา ขบวนการตนบุญมีลักษณะมุ่งเน้นกิจกรรมในโลกนี้ มากกว่าการละวางโลก โดยพยายามสร้าง “แผ่นดินของพระพุทธเจ้า” ตามคติจักรวาลวิทยาทางพุทธศาสนาให้เป็นจริงในปัจจุบัน ดังนั้น ตนบุญจึงทำหน้าที่เสมือนกษัตริย์ในอุดมคติ แทนกษัตริย์ล้านนาที่หมดอำนาจไป พร้อมทั้งฟื้นฟูธรรมเนียมพุทธจารีตล้านนา สำหรับผู้ติดตามขบวนการครูบาเจ้าศรีวิชัย กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง โดยเฉพาะชาวกะเหรี่ยง มีบทบาทสำคัญ ความศรัทธาของชาวกะเหรี่ยงเกิดจากการผสมผสานความเชื่อเรื่องพระศรีอาริย์กับคติเดิมของเผ่าตนเอง ทำให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยถูกมองว่าเป็น “ตนวิเศษ” ผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติและคอยช่วยเหลือผู้คนในยามเดือดร้อน สำหรับชาวบ้านทั่วไป โดยเฉพาะชาวกะเหรี่ยง ฐานะของท่านจึงเปรียบเสมือนเทวดาองค์หนึ่ง ในด้านประวัติศาสตร์ คนพื้นราบมักมองชาวเขาว่าอยู่นอกศาสนา การที่กลุ่มเหล่านี้หันมาศรัทธาครูบาเจ้าศรีวิชัย ทำให้ชาวพื้นเมืองอื่นเริ่มให้ความสนใจและยอมรับบารมีของท่านมากขึ้น จนชื่อเสียงของครูบาเจ้าศรีวิชัยเติบโตจากการเป็น “ตนวิเศษ” ของชาวเขา สู่การยกย่องโดยทั้งสงฆ์และฆราวาสในพื้นที่ใกล้เคียง และได้รับการยอมรับในบั้นปลายว่าเป็น “ตนบุญแห่งล้านนา”

2) ศรัทธาจากวัตรปฏิบัติ ท่านครูบาปฏิบัติตามแนวของพระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทใหม่ผสมกับนิกายยอง ซึ่งบางอย่างต่างจากนิกายอื่นๆ เช่น การนุ่งห่มที่เรียกว่า กุมผ้าแบบบริดดอก สวมหมวก (ว่อม) แขนงลูกประคา ถือไม้เท้าและพัด ซึ่งยึดธรรมเนียมมาจากวัดดอยแต สืบวิธีการนี้มาจากลังกา ซึ่งท่านได้ไปศึกษา กับมีภูฐานและวิชาอาคมกับครูบาอุปละ วัดดอยแต อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ต่อมาได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์ของครูบาวิฑูรย์ด้วย และอีกท่านหนึ่งที่ถือว่าเป็นครูของครูบาเจ้าศรีวิชัยคือ ครูบาสมณะ วัดบ้านโฮ้งหลวง ซึ่งเป็นพระอุปฌาย์ของท่าน ครูบาเจ้าศรีวิชัยรับการศึกษาจากครูบาอุปละ วัดดอยแต เป็นเวลา 1 ปีแล้วจึงเดินทางกลับมาวัดบ้านปาง การปฏิบัติวัตรปฏิบัติธรรมฐานของพระศรีวิชัยอย่างเคร่งครัด ทำให้ชาวนี้นักระบายลือไปทั่วชนบท บรรดาชาวบ้านเมื่อทราบข่าวก็ปรารถนาที่จะได้ชมบุญบารมีของท่านสักครั้ง เมื่อได้เห็นการบำเพ็ญตนปฏิบัติธรรมของพระศรีวิชัยที่เคร่งครัดก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธายิ่งขึ้นอีก ต่างพากันพูดถึงด้วยความเคารพ จากปากหนึ่งไปสู่ปากหนึ่ง ผู้ที่เลื่อมใสได้นำวัตถุปัจจัยไปถวาย วัตถุปัจจัยก็เพิ่มขึ้นทุกทีจนเหลือกินเหลือใช้ ผู้ที่นิยมท่านก็อาศัยวัดเป็นที่กินอยู่หลับนอนก็มี ผู้ที่เคยประพฤติชั่วก็อยากกลับตัวใหม่ให้เป็นคนดี วัดจึงแน่นขนัดไปด้วยประชาชนผู้ใฝ่บุญ ชื่อของพระศรีวิชัยแผ่ขยายออกไปทุกที บรรดาพวกชาวเขา อี้อีกกะเหรี่ยง ยางขาว และมูเซอผู้ซึ่งเคยนับถือภูตผี ก็พากันมาหาพระศรีวิชัย เมื่อท่านได้สอนหลักพุทธธรรม พวกชาวเขาทั้งหลายก็เกิดความเลื่อมใสทั้งความเชื่อถือเดิม หันมานับถือพระพุทธศาสนาด้วย

ความเต็มใจ ยังความแปลกประหลาดใจให้แก่ชาวบ้านปางเป็นยิ่งนัก ขวามนี้ได้แพร่กระจายออกไป จนถึงเมืองลำพูน และนครเชียงใหม่ ปีเตอร์ อินตัน ชาร์เลส เคย์ส และ สแตนลีย์ ทัมเบีย กล่าวว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัยคือผู้สืบทอดธรรมเนียมพุทธแบบดั้งเดิมของพื้นที่เขตวัฒนธรรมล้านนา โดยเน้น การศึกษาพระธรรมจากการฝึกฝนนั่งสมาธิมากกว่าการศึกษาจากข้อเขียน ในช่วงแรกๆ ของชีวิตใน สมณเพศ ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้สร้างวัดที่บ้านเกิดของท่านเพื่อเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติกรรมฐานซึ่งเป็นไป ในทางเดียวกับธรรมเนียมพระป่า การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ฉ้นวันละหนึ่งมื้อ และละจากการเคี้ยวหรือ สูบใบยา หมากและเมี่ยง ดังนั้น ด้านหนึ่ง ชื่อเสียงของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงมาจากการบำเพ็ญตบะอย่าง เคร่งครัด การใช้ชีวิตอย่างสมณะ ฉ้นมังสวิวัติ และปฏิบัติเฉกเช่นพระมหากัสปะเถระ ผู้เป็นต้นแบบ ของการปฏิบัติธุดงค์อย่างเข้มงวด

3) ศรัทธาจากการพัฒนาจิตใจข้อกล่าวหา การที่ท่านครูบาเจ้าศรีวิชัยต้องอธิกรณ์ ซึ่ง ระเบียบการปกครองสงฆ์ตามจารีตเดิมของล้านนานั้นให้ความสำคัญแก่ระบบหมวดอุโบสถ หรือ ระบบหัวหมวดวัด การปกครองก็เป็นไปในระบบพระอุปัชฌาย์อาจารย์กับศิษย์ ซึ่งพระอุปัชฌาย์รูป หนึ่งจะมีวัดขึ้นอยู่ในการดูแลจำนวนหนึ่ง เรียกว่าเจ้าหมวดอุโบสถ โดยคัดเลือกจากพระที่มีผู้เคารพ นับถือและได้รับการยกย่องว่าเป็น "ครูบา" ซึ่งหมายถึงพระภิกษุที่ได้รับความยกย่องอย่างสูง ดังนั้นครู บาเจ้าศรีวิชัยซึ่งมีชื่อเสียงอยู่ในขณะนั้น จึงอยู่ในตำแหน่งหัวหมวดพระอุปัชฌาย์ โดยฐานะเช่นนี้ ครู บาเจ้าศรีวิชัยจึงมีสิทธิ์ตามจารีตท้องถิ่นที่จะบวชกุลบุตรได้ ทำให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงมีลูกศิษย์จำนวน มาก และลูกศิษย์เหล่านี้ก็ได้เป็นฐานกำลังที่สำคัญของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการดำเนินกิจกรรมทาง ศาสนาและกิจกรรมสาธารณประโยชน์ รวมถึงกรณีการต้องอธิกรณ์ในระยะหลังอีกหลายครั้ง แต่เมื่อ ได้รับการไต่สวนแล้วพบว่าครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นผู้บริสุทธิ์ทุกกรณี ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาในตัวครูบามากยิ่งขึ้น

4) ศรัทธาจากาสัจ การที่ประชาชนมีความต้องการบูรณปฏิสังขรณ์ สร้างศาสนสถาน สร้างสาธารณประโยชน์ ครูบาเจ้าศรีวิชัยท่านรับปากว่าจะทำและทำจนสำเร็จ ประชาชนจึงให้ความ เคารพศรัทธาท่าน ดังจะเห็นได้จากท่านเดินทางไปไหนแห่งใดก็มีศรัทธาสาธุชนเคารพศรัทธา จากที่ได้ ฤกษ์ดีไปทั่วแผ่นดินล้านนาได้พบเห็นโบราณสถานสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองแผ่นดินล้านนาเก่าแก่ทรุด โทรมลงเป็นอันมาก จึงได้ร่วมกับศรัทธาสาธุชนบูรณปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมวัดวาอาราม โบราณสถานทั่ว แผ่นดินล้านนาไม่อาจจะนับได้ อาทิ บริเวณหน้าวิหารหลวงและพระบรมธาตุ วัดพระธาตุหริภุญชัย (พ.ศ. 2463) หลังจากกลับจากกรุงเทพฯ แล้วไปบูรณะพระเจดีย์พระธาตุดอยแก้ว อำเภอฮอด (พ.ศ. 2464) สร้างวิหารวัดศรีโคมคำวัดพระเจ้าตนหลวง จังหวัดพะเยา (พ.ศ. 2465) บูรณะพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย บูรณะพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่ (พ.ศ. 2466) วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2467) สร้างธาตุและบันไดนาค วัดบ้านปางพระธาตุเกตุสร้อยแก่นน้ำปิง (พ.ศ. 2468) รวบรวม พระไตรปิฎกฉบับอักษรล้านนาจำนวน 5,408 ผูก (พ.ศ. 2469-2471) บูรณะวัดสวนดอก จังหวัด เชียงใหม่ (พ.ศ. 2474) และผลงานชิ้นอมตะคือ การสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ศรัทธา สาธุชนมาร่วมกันสร้างถนนวันละไม่ต่ำกว่า 5,000 คน แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน ตามสัจจะวาจา (พ.ศ. 2478) สร้างวิหารวัดบ้านปาง (พ.ศ. 2478 เสร็จปี พ.ศ. 2482) วัดจามเทวี (พ.ศ. 2479) สุดท้าย คือ สะพานศรีวิชัย เชื่อมระหว่างลำพูน (ริมปิง) - เชียงใหม่ (พ.ศ. 2481) ที่มาสร้างเสร็จภายหลังจากที่ครู บาเจ้าศรีวิชัยมรณภาพ (รวมวัดต่างๆ ที่ท่านครูบาเจ้าศรีวิชัยไปบูรณปฏิสังขรณ์รวม 108 วัด) ต่อมา

ผู้เรียกท่านว่า พระศรีวิชัย ชาวบ้านจึงเรียกท่านว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัยบ้าง ครูบาวัดบ้านปางบ้าง ครูบา ศีลธรรมบ้าง ซึ่งเป็นนามที่ชาวบ้านตั้งให้ด้วยความนับถือ

ผลงานที่เด่นมากของครูบาเจ้าศรีวิชัยก็คือ การสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รับการเรียกร้องจากศรัทธาประชาชนให้ช่วยดำเนินการจัดการเรื่องนี้ จึงเริ่มลงมือสร้าง เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2477 เวลา 10.00 นาฬิกา ณ เชียงดอยสุเทพด้านห้วยแก้ว โดยมี พลตรีเจ้าแก้วเนาวรัตน์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ เป็นผู้ขุดจอบเป็นปฐมฤกษ์ การสร้างถนนสายนี้ใช้แรงงานเป็นจำนวนมากวันหนึ่งๆ จะมีผู้คนช่วยทำงานประมาณวันละไม่ต่ำกว่า 5,000 คน ถ้าคิดมูลค่าแรงงานเป็นเงินก็คงมากมายมหาศาลทีเดียว การสร้างทางสายนี้ใช้เวลา 5 เดือน กับ 22 วัน จึงแล้วเสร็จและเปิดให้รถขึ้นลงได้ เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2478 ความศรัทธาจากประชาชนที่มีต่อครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชุมชนในแต่ละแห่งของล้านนาไทย เพราะฉะนั้นถ้าจะทำอะไรก็ตามถ้าสร้างศรัทธาต่อชาวบ้าน ถ้ามีศรัทธาตามผู้นำทำให้ได้ใจ ได้ศรัทธาเป็นที่ตั้งแห่งแรงดี และแรงดูดี เป็นการสร้างพลังชุมชน เพราะฉะนั้น ถ้าเราสร้างศรัทธาขึ้นมาพลังชุมชนจะเข้ามา ศรัทธาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด จุดเบื้องต้นคือศรัทธา

ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีกลยุทธ์การใช้ศาสนาเพื่อปลูกเร้ามวลชนล้านนาลุกขึ้นคัดง้างกับอำนาจรัฐสยามหลายวิธีด้วยกัน ดังนี้ (พริษฐ์ ชิวารักษ์, 2566 : ออนไลน์)

ประการแรก ครูบาเจ้าศรีวิชัยประพฤติตนตามพระวินัยและความคาดหวังของสังคมต่อภิกษุสงฆ์อย่างเคร่งครัด เป็นผู้มักน้อย รักสันโดษ และถืออุตงควัตรซึ่งเป็นหลักปฏิบัติทางศาสนาที่เข้มข้มขึ้นพิเศษ ส่งผลให้ญาติโยมมีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นอย่างมากจนครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รับการขนานนามว่าเป็น “ครูบาศีลธรรม” ความเคร่งครัดสำรวมในการครองตนเช่นนี้ย่อมเป็นที่มาของอิทธิพลบารมีที่ช่วยให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถควบคุมบริหารขบวนการเคลื่อนไหวได้อย่างรัดกุม

ประการที่สอง ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้แสดงความสามารถพหุภูมิเป็นประจักษ์ คือได้พิจารณาตนว่าต้องการสั่งสมบุญบารมีเพื่อจะได้สำเร็จเป็นพระศรีอาริย์เมตไตรยในภายภาคหน้า อันเป็นการแสดงตนเป็นพระโพธิสัตว์โดยปริยายไปด้วย ดังที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้บันทึกความสามารถดังกล่าวไว้ในคำอุทิศทำยัคฆ์ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยและคณะได้เรียบเรียงหรือคัดลอกขึ้นเพื่อเป็นการทำบุญต่ออายุพระศาสนา หรือดังที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ยึดเอาคาถาบารมี 30 ทักซึ่งเป็นคาถาแสดงบารมีของพระโพธิสัตว์เป็นคาถาประจำตัว การพิจารณาตนเช่นนี้เป็นเรื่องปกติของศาสนาพุทธแบบล้านนา (ในยุคนั้น) ที่ถือว่าความต้องการเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตนั้นเป็น “ความฝันใหญ่” ที่ทุกคนมีสิทธิฝัน เพียงแต่จะต้องใช้ความพากเพียรยิ่งในการบรรลุเท่านั้น การปรารถนาพหุภูมิเช่นนี้เป็นการแสดงความมุ่งมั่นตั้งใจและเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ของครูบาเจ้าศรีวิชัย หรือจะกล่าวว่าเป็นการแสดง ความมุ่งมั่นต่ออุดมการณ์อันยิ่งใหญ่และยาวไกล

ประการที่สาม ครูบาเจ้าศรีวิชัยเดินกลยุทธ์เข้าหามวลชนด้วยการเดินทางออกบวชนิสัยสังฆะเสนาสนะวัดวาอารามต่าง ๆ ทั่วล้านนาที่กำลังทรุดโทรมลงท่ามกลางความระส่ำระสายทางการเมือง (กระทั่งในปัจจุบันนี้เมืองเชียงใหม่ก็ยังมีวัดร้างอยู่เกือบหนึ่งพันวัดได้) การเดินสายบวชนิสัยของครูบาเจ้าศรีวิชัยนี้ ในทางความคิดแล้วเป็นการสืบทอดอายุพระศาสนาซึ่งจะเสื่อมลงไปตามกาลเวลาจนสิ้นสูญไปเมื่อพระศาสนาสิ้นอายุขัยห้าพันปี และความเสื่อมของพระศาสนานี้เองเป็นเหตุ

ให้เกิดความทุกข์เข็ญในโลก ยิ่งช่วงเวลาของครุบาเจ้าศรีวิชัยนั้นใกล้ถึงกึ่งพุทธกาลแล้ว ยิ่งทำให้เป็นที่คาดคิดว่าจะเป็นหมุดหมายความเสื่อมโทรมของพระศาสนาครั้งใหญ่ อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนมากยิ่งขึ้นไปอีก ภายใต้วิธีคิดเช่นนี้ การบูรณะปฏิสังขรณ์บำรุงพระศาสนาของครุบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นการพยายามยับยั้งความเสื่อมทางโลกและทางธรรม และยอมขับเน้นบทบาทความเป็นพระโพธิสัตว์ที่อุทิศตนเพื่อมหาชนของครุบาเจ้าศรีวิชัยให้เป็นที่เลื่องลือกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การเดินสายบูรณะของครุบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นโอกาสที่ทำให้ครุบาเจ้าศรีวิชัยและคณะได้พบปะกับมวลชนศรัทธาญาติโยมตามหมู่บ้านต่าง ๆ ช่วยให้ครุบาเจ้าศรีวิชัยได้ส่งสมชื่อเสียงและฐานมวลชนซึ่งจะได้เป็นผู้สนับสนุนในการเคลื่อนไหวครั้งต่อ ๆ ไป กล่าวกันว่าครุบาเจ้าศรีวิชัยได้แรงบันดาลใจเรื่องการออกบูรณะเสนาสนะในสถานที่ต่าง ๆ นี้จากการได้อ่านวรรณกรรมล้านนาเรื่อง “พุทธตำนานพระเจ้าเลียบโลก” หรือ “ตำนานพระบาทพระธาตุ” ระหว่างที่ถูกคุมขัง ณ วัดพระธาตุหริภุญชัยจากการต้องอธิกรณ์ครั้งหนึ่ง วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวได้กล่าวถึงการเสด็จเยือนสถานที่ต่าง ๆ ในล้านนาและดินแดนใกล้เคียงของพระพุทธเจ้า โดยในการเยือนแต่ละครั้ง พระพุทธเจ้าจะได้ทำนายไว้ว่าสถานที่นั้น ๆ จะได้มีผู้มาสถาปนาชุมชนและสร้างศาสนสถานต่าง ๆ ในอนาคต ครุบาเจ้าศรีวิชัยคงจะได้แรงบันดาลใจในการออก “เลียบโลก” เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามจากวรรณกรรมเรื่องนี้เอง

ประการที่สี่ ครุบาเจ้าศรีวิชัยพยายามเข้าถึงมวลชนทุกชั้นชนไม่ว่าจะเป็นเจ้านาย พ่อค้าชาวบ้าน รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคม ดังที่ตัวครุบาเจ้าศรีวิชัยเองก็เป็นคนชายขอบมาก่อนเช่นกัน ในช่วงแรก ๆ ของการเคลื่อนไหว กลุ่มกะเหรี่ยงแดงซึ่งมักถูก “คนเมือง” มองเป็น “คนดอย” และเป็นคนนอกศาสนาที่ “ปู้จักกระทำบุญทาน” เป็นมวลชนกลุ่มแรก ๆ ที่ครุบาเจ้าศรีวิชัยเข้าหาโดยใช้สายสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์เป็นสะพานเชื่อมโยงให้ครุบาเจ้าสามารถเผยแผ่ศาสนาพุทธในหมู่ชาวกะเหรี่ยงแดงได้สำเร็จ กลุ่มกะเหรี่ยงแดงมีความนับถือในตัวครุบาเจ้าเป็นอันมากเนื่องจากกล่าวกันว่าครุบาเจ้าสามารถเรียกฝนและแก้ปัญหาละพรางให้หมู่บ้านกะเหรี่ยงแดงที่ประสบภัยแล้งรื้อรังได้ และกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้เองเป็นคนกลุ่มแรก ๆ ที่ยกย่องครุบาเจ้าศรีวิชัยให้เป็น “ตนบุญ” ผู้มีอิทธิฤทธิ์วิเศษ กลุ่มเจ้านายและพ่อค้าชนชั้นกลางในเมืองก็ให้ความยอมรับและปวารณาตนเป็นศรัทธาสนับสนุนทุนทรัพย์ให้กับครุบาเจ้าศรีวิชัยเนื่องจากเห็นว่าครุบาเจ้ามีความสามารถในการบริหารโครงการบูรณะปฏิสังขรณ์ต่าง ๆ ให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ครุบาเจ้าศรีวิชัยยังมีเครือข่ายสภธรรมที่กว้างขวางไปถึงเมืองยองและเมืองเชียงตุงในรัฐฉานของพม่า ดังจะเห็นว่าในการบูรณะวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงที่พะเยา ได้มี “สมเด็จพระญาณวชิระที่หลวงป่าบาง” ซึ่งเป็นตนบุญจากเมืองยองมาร่วมแรงสร้างด้วย ด้วยเหตุนี้ ครุบาเจ้าศรีวิชัยจึงสามารถนั่งอยู่ในใจและระดมการสนับสนุนได้จากคนล้านนาทุกชั้นชน กล่าวกันว่าผู้ศรัทธาครุบาเจ้าศรีวิชัย ณ ขณะนั้นคิดเป็นถึง 80% ของประชากรล้านนาเลยทีเดียว

ประการสุดท้าย ครุบาเจ้าศรีวิชัยได้เสนอตนเป็นที่พึ่งพาทางเลือกให้กับคนล้านนาที่ไม่พอใจหรือรู้สึกว่าจะไม่สามารถพึ่งพารัฐสยามได้ ในการเข้าหามวลชนระหว่างออกบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะแต่ละครั้ง ครุบาเจ้าศรีวิชัยจะรับบรรพชาอุปสมบทให้แก่กุลบุตรที่สนใจศึกษาพระศาสนาแบบล้านนาอยู่เป็นนิจ ในหมู่ผู้ที่เข้ามาบวชเป็นพระเณรในอาณัติของครุบาเจ้าศรีวิชัยนั้น มีทั้งผู้ที่ไม่ต้องการถูกเกณฑ์ทหารตามระบบแบบใหม่ สอดคล้องกับจารีตดั้งเดิมของล้านนาที่ผู้เป็นภิกษุสามเณรไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานไพร่ และมีทั้งลูกหลานของชาวล้านนาที่ไม่ต้องการส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียน

ไทยแต่ต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาแบบล้านนา ความไม่พอใจและต้องการหลบหนีจากอาณัติของรัฐบาลสยามซึ่งถูกมองเป็นผู้มีอำนาจจากต่างถิ่นกดดันให้มีกุลบุตรเข้ามาบรรพชาอุปสมบทกับครูบาเจ้าศรีวิชัยและเครือข่ายหลักพันรูปเลยทีเดียว แน่แน่นอนว่าการอุปสมบทให้แก่กุลบุตรตามจารีตล้านนาดังกล่าวนี้เป็นการอารยะขัดขืนต่อคำสั่งรัฐบาลสยามที่ให้การอุปสมบทกระทำโดยเจ้าคณะที่คณะสงฆ์สยามแต่งตั้งอยู่ในตัว

ความสำเร็จสูงสุดในการเดินสายบูรณะปฏิสังขณ์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยคือการก่อสร้างถนนขึ้นไปยังวัดพระธาตุดอยสุเทพ ซึ่งเป็นพระธาตุที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดแห่งหนึ่งของล้านนา โครงการดังกล่าวเป็นความคิดของครูบาเถิ้ม เจ้าอาวาสวัดแสนฝางและวัดพระธาตุดอยสุเทพ ผู้เป็นสหธรรมิกของครูบาเจ้าศรีวิชัย และได้นำเสนอความคิดดังกล่าวแก่รัฐบาลมาก่อนแล้ว แต่รัฐบาลประเมินว่า จะต้องใช้งบประมาณถึง 200,000 บาท และต้องใช้เวลาก่อสร้างกว่าสามปี รัฐบาลจึงเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลืองอย่างไม่เหมาะสมท่ามกลางสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ในเวลาต่อมารัฐบาลมีความต้องการนำไฟฟ้าขึ้นไปยังตำหนักที่ประทับหลวงบนดอยสุเทพ ญาติโยมชาวเชียงใหม่ นำโดยหลวงศรีประกาศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ และนายศรีหมื่น วณีสอน นายอำเภอแขวงแม่หรือสันป่าตองในปัจจุบันจึงได้นำความไปหารือกับครูบาเจ้าศรีวิชัย ครูบาเถิ้มน่าจะได้ปรึกษาหารือเรื่องการสร้างถนนกับครูบาเจ้าศรีวิชัยมาก่อน ครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเสนอว่าควรสร้างถนนก่อนจะนำไฟฟ้าขึ้นไปยังดอยสุเทพ โดยครูบาเจ้าศรีวิชัยจะรับ “นั่งหนัก” หรือนั่งเป็นประธานอำนวยการก่อสร้างเอง ผลปรากฏว่าครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถดำเนินการก่อสร้างถนนขึ้นพระธาตุดอยสุเทพได้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเพียงห้าเดือนเศษเท่านั้น โดยอาศัยแรงอาสาและทุนทรัพย์จากการบริจาคของประชาชนเท่านั้น ไม่ได้พึ่งพางบประมาณจากรัฐบาลแม้เพียงบาทเดียว ในการก่อสร้างถนนครั้งนั้น ครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถระดมญาติโยมมาช่วยกันลงแรงได้กว่าแสนคน จนกล่าวกันว่าต้องมีการจำกัดให้ญาติโยมที่มาช่วยบุญแต่ละคนร่วมแรงขุดถางถนนได้เพียงคนละวาเท่านั้น มิเช่นนั้นจะไม่มีเนื้อที่ถนนมากพอให้ทุกคนที่มาช่วยบุญได้ร่วมแรง เมื่อคำนึงถึงประชากรทั้งหมดในล้านนา ณ ขณะนั้นมีเพียง 1.1 ล้านคนเศษ เท่ากับว่าครูบาเจ้าศรีวิชัยสามารถระดมมวลชนได้ 10% ของล้านนาเลยทีเดียว การระดมศรัทธาญาติโยมของครูบาเจ้าศรีวิชัยครั้งนั้น ยังกล่าวกันอีกด้วยว่าเป็นการทดสอบว่าหมู่บ้านไหนมีทัศนคติอย่างไรต่อรัฐบาลสยาม เพราะหากพระสงฆ์หรือกำนันผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านตำบลใดไม่พอใจรัฐบาลสยามก็จะส่งคนมาร่วมกับครูบาเจ้าศรีวิชัย แต่ถ้าพอใจหรือยำเกรงอำนาจของรัฐบาลสยามก็จะไม่ส่งคนมาร่วม การสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพจึงเป็นการแสดงพลังแบบสันติวิธีเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อการรวมศูนย์อำนาจครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ล้านนา

คุณค่าจริยธรรมและภาวะผู้นำในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในวัฒนธรรมล้านนาของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นตัวอย่างของพระภิกษุที่มีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง ท่านมิได้ถือเพียงแค่การศึกษาหรือการเผยแผ่หลักธรรมเท่านั้น แต่ยังยึดมั่นในหลักศีลธรรมด้วยความแน่วแน่ การรักษาพระธรรมวินัยของท่านไม่ใช่เพียงเพราะเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ แต่เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา ท่านเชื่อว่าการปฏิบัติตามวินัยของสงฆ์อย่างเคร่งครัดเป็นการแสดงออกถึงความศรัทธาและเป็นสิ่งที่ช่วยรักษาความบริสุทธิ์ของศาสนาไว้ให้มั่นคง

การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่ประนีประนอมต่ออำนาจทางโลก เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความหนักแน่นในหลักธรรม ท่านไม่ยอมให้ศาสนาถูกแทรกแซงด้วยอิทธิพลของอำนาจหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่อาจบิดเบือนหลักการดั้งเดิมของพระพุทธศาสนา แม้จะถูกต่อต้านจากบางฝ่าย ท่านก็ยังคงยึดมั่นในหลักธรรมวินัยโดยไม่หวั่นไหว ท่านไม่ยอมให้สิ่งใดมาเปลี่ยนแปลงความถูกต้องหรือทำให้ศาสนาต้องเสื่อมเสีย ความยึดมั่นนี้เองที่ทำให้ท่านได้รับการเคารพศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวาง เพราะพวกเขาเห็นถึงความจริงใจและความเสียสละของท่านในการรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ในแนวทางที่บริสุทธิ์

ความซื่อสัตย์เป็นหนึ่งในคุณค่าทางจริยธรรมที่สำคัญของครูบาเจ้าศรีวิชัย ท่านไม่เพียงแต่ซื่อสัตย์ต่อพระธรรมวินัย แต่ยังซื่อสัตย์ต่อตัวเองและต่อศรัทธาของประชาชน ท่านไม่ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ส่วนตน และไม่แสวงหาอำนาจหรือทรัพย์สินใด ๆ แม้ท่านจะได้รับความเคารพจากประชาชนมากเพียงใด ท่านก็ยังคงดำรงตนอย่างสมณะ ไม่ลุ่มหลงในเกียรติยศชื่อเสียง ความซื่อสัตย์นี้เองทำให้ท่านเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพยิ่ง นอกจากความซื่อสัตย์แล้ว ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังมีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ท่านไม่เพียงแต่เทศนาสั่งสอนหลักธรรมแก่ประชาชน แต่ยังลงมือปฏิบัติจริง ท่านเป็นกำลังสำคัญในการสร้างและบูรณะวัดวาอารามต่าง ๆ รวมถึงการสร้างเส้นทางขึ้นดอยสุเทพที่กลายเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธาและความเพียรพยายาม ความมุ่งมั่นของท่านไม่ใช่เพียงเพื่อตัวท่านเอง แต่เพื่อประโยชน์ของพุทธศาสนาและสังคมโดยรวม และความถูกต้อง เป็นอีกหนึ่งหลักการที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยให้ความสำคัญ ท่านเชื่อมั่นว่าการดำรงอยู่ของศาสนาไม่อาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประนีประนอมต่อความผิด ท่านยึดถือว่าสิ่งใดถูกต้องก็คือถูกต้อง และสิ่งใดผิดก็ต้องได้รับการแก้ไข ไม่ใช่การปล่อยให้ความผิดกลายเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ ท่านกล้าที่จะยืนหยัดเพื่อความถูกต้อง แม้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้ท่านต้องเผชิญกับแรงต่อต้านจากผู้มีอำนาจบางกลุ่มก็ตาม ท่านยอมรับการเผชิญหน้ากับอุปสรรค เพราะเห็นว่าการปกป้องความถูกต้องของพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยเคร่งครัดในพระธรรมวินัยและยึดมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมอย่างมั่นคง ทำให้ท่านเป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ที่แท้จริง ท่านไม่ได้มองศาสนาเป็นเพียงแค่วิธีกรรมหรือคำสอนที่ต้องท่องจำ แต่ท่านปฏิบัติตามหลักศีลธรรมอย่างแท้จริง ท่านเชื่อว่าการเป็นพระสงฆ์ที่แท้จริงนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์ทางจิตใจและการปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด สิ่งเหล่านี้ทำให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นที่เคารพและเป็นแรงบันดาลใจให้กับพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศ ท่านไม่เพียงแต่เป็นผู้เผยแผ่ศาสนา แต่ยังเป็นผู้ปฏิบัติที่เป็นตัวอย่างของความซื่อสัตย์ ความมุ่งมั่น และความถูกต้อง คุณค่าทางจริยธรรมที่ท่านยึดถือไม่ใช่เพียงแค่คำพูด แต่เป็นสิ่งที่ท่านได้แสดงออกผ่านการกระทำตลอดชีวิตของท่าน และสิ่งนี้เองที่ทำให้ท่านได้รับการยกย่องให้เป็น "นักบุญแห่งล้านนา" และเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาไทย ถือได้ว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ที่อุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง ท่านใช้ชีวิตอย่างสมณะ ไม่ยึดติดกับทรัพย์สินเงินทองหรือความสะดวกสบายทางโลก สิ่งที่ท่านแสวงหาไม่ใช่ความมั่งคั่งหรืออำนาจ แต่เป็นการทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองและช่วยเหลือชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ท่านเชื่อว่าหน้าที่ของพระสงฆ์มิใช่เพียงการศึกษาและสั่งสอนหลักธรรมเท่านั้น แต่ยังต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

การเสียสละของครูบาเจ้าศรีวิชัยปรากฏชัดในแนวทางการดำเนินชีวิตของท่าน ท่านไม่สะสมทรัพย์สินหรือหวงแหนสิ่งใดเป็นของตนเอง ทุกสิ่งที่ท่านได้รับจากศรัทธาของประชาชนล้วนถูกนำไปใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคมโดยรวม สิ่งที่ท่านสร้างขึ้นมิใช่เพื่อตัวท่านเอง แต่เพื่อให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าถึงหลักธรรมและมีสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เหมาะสม บทบาทของท่านในชุมชนล้านนาเป็นมากกว่าการเป็นนักเทศน์หรือผู้เผยแผ่หลักธรรม ท่านเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ประชาชนให้ความเคารพศรัทธาอย่างสูง ท่านเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือในชุมชน เพราะทุกสิ่งที่ท่านทำล้วนมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มิใช่เพื่อตนเอง ความเมตตาและจิตสาธารณะของท่านทำให้ประชาชนพร้อมใจกันสนับสนุนกิจกรรมที่ท่านริเริ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างและบูรณะวัดวาอาราม รวมถึงเส้นทางสัญจรที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่พุทธศาสนิกชน หนึ่งในผลงานที่เป็นเครื่องยืนยันถึงความเสียสละของครูบาเจ้าศรีวิชัยได้อย่างเด่นชัดคือการนำประชาชนร่วมกันสร้างถนนขึ้นสู่ดอยสุเทพ เส้นทางนี้เป็นมากกว่าถนนสายหนึ่ง แต่เป็นสัญลักษณ์ของศรัทธาและความร่วมมือของชุมชน ภายใต้การนำของท่าน ประชาชนจากหลากหลายพื้นที่ได้มาร่วมแรงร่วมใจกันทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ทุกคนเต็มใจอุทิศร่างกายและทรัพยากรของตนเองเพราะเชื่อมั่นในเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ของท่าน การเสียสละของครูบาเจ้าศรีวิชัยทำให้ชุมชนเกิดความสมัครสมานสามัคคี และนำไปสู่การพัฒนาในระยะยาว นอกจากการสร้างเส้นทางและบูรณะวัดวาอารามแล้ว ท่านยังเป็นที่พึ่งของประชาชนในยามทุกข์ยาก ท่านช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่ว่าผู้ใดที่ต้องการความช่วยเหลือ ท่านพร้อมจะให้การอุปถัมภ์โดยไม่หวังผลตอบแทน นี่เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเมตตาของท่านอย่างแท้จริง ท่านไม่ได้มองประชาชนเพียงในฐานะผู้มาทำบุญหรือถวายปัจจัยแก่พระสงฆ์ แต่ท่านมองพวกเขาในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์ที่ต้องได้รับการช่วยเหลือและเกื้อกูลกันตามหลักเมตตาธรรม

วัฒนธรรมล้านนาให้ความสำคัญกับจิตสาธารณะและการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนมาโดยตลอด ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ยึดถือและส่งเสริมค่านิยมนี้ผ่านการปฏิบัติของท่าน ท่านไม่ได้เรียกร้องให้ใครเสียสละโดยไม่มีแบบอย่าง แต่ท่านเป็นผู้นำที่ลงมือทำให้เห็นก่อน ประชาชนจึงศรัทธาและพร้อมจะเดินตามรอยของท่าน การเสียสละของท่านไม่ได้เกิดจากการบังคับหรือการเรียกร้องจากสังคม แต่เกิดจากความเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าพระสงฆ์มิใช่เพียงผู้สอนศีลธรรม แต่ต้องเป็นผู้ปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างจริง คุณค่าของการเสียสละที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยยึดมั่น มิใช่เพียงแค่การสละทรัพย์สินหรือร่างกาย แต่ยังรวมถึงการสละความสะดวกสบายและความปลอดภัยของตนเอง ท่านยินดีเผชิญกับอุปสรรคและแรงต่อต้าน เพราะท่านเห็นว่าความสุขที่แท้จริงมิใช่การครอบครองสิ่งใด แต่คือการได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ท่านเป็นตัวอย่างของผู้ที่มุ่งมั่นทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ความเสียสละของท่านจึงมิใช่เพียงการให้ แต่เป็นการให้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนเลย

บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนล้านนาในยุคของครูบาเจ้าศรีวิชัยมิใช่เพียงการทำหน้าที่ทางศาสนา แต่เป็นการเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมด้วย ท่านทำให้เห็นว่าพระสงฆ์สามารถเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนได้โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจทางการเมืองหรือทรัพยากรจากภายนอก เพียงแค่มีความมุ่งมั่นและความเสียสละ ประชาชนก็พร้อมจะให้การสนับสนุน ท่านจึงมิใช่เพียงแค่พระสงฆ์ที่ประชาชนเคารพเท่านั้น แต่ยังเป็นบุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม ความเสียสละของครูบาเจ้าศรีวิชัยมิได้จบลงเพียงแคในยุคสมัยของท่าน แต่ยังคงเป็นแรง

บันดาลใจให้แก่คนรุ่นหลัง แม้ว่าท่านจะละสังขารไปแล้ว แต่คุณค่าของการเสียสละ ความเมตตา และ จิตสาธารณะที่ท่านยึดมั่น ยังคงอยู่ในวัฒนธรรมล้านนาและพระพุทธศาสนาไทยจนถึงปัจจุบัน

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นตัวอย่างของผู้นำทางจิตวิญญาณที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวล้านนาอย่างมั่นคง ท่านมีความเชื่อว่า การธำรงรักษาความหลากหลายทาง วัฒนธรรมและศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรละเลย แม้ว่าบางครั้งแนวทางปฏิบัติของท่านอาจขัดแย้ง กับนโยบายของรัฐในบางช่วงเวลา แต่ท่านก็ยังคงยืนหยัดในหลักการที่เชื่อมั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน เรื่องของการรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของล้านนา ซึ่งท่านมองว่าเป็นส่วนสำคัญในการรักษา เอกลักษณ์ของท้องถิ่นและชาติ ในขณะที่ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่าง ของล้านนาก็เริ่มถูกมองข้ามหรือถูกแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ ๆ ที่นำเข้ามาจากภายนอก แต่ครูบาเจ้าศรีวิชัย มองว่า สิ่งเหล่านี้ไม่ได้หมายความว่าความเชื่อและวิถีชีวิตของคนล้านนาควรจะสูญหายไป ท่านเชื่อว่า ศาสนาพุทธในท้องถิ่นนั้นมีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับวัฒนธรรมดั้งเดิมและควรได้รับการรักษาไว้ เพื่อให้ผู้คนในชุมชนจะสามารถเชื่อมโยงกับรากเหง้าของตนเองได้อย่างมั่นคง ท่านมักจะยืนหยัดใน หลักการที่ว่า แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในสังคมและรัฐ ทว่าไม่ควรทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของคน ล้านนาและความเชื่อทางศาสนาถูกทิ้งไป

การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยปกป้องวิถีดั้งเดิมของล้านนา เป็นตัวอย่างที่ดีของคุณค่าทาง จริยธรรมด้านความเคารพต่อรากเหง้าและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ท่านยึดถือการรักษาเอกลักษณ์นี้ ไม่เพียงแต่ในระดับท้องถิ่น แต่ยังเชื่อว่าการที่ผู้คนในชุมชนสามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ ตนได้ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมได้อย่างยั่งยืน ท่านเห็นว่าการไม่ลืมและไม่ทิ้ง วัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นคือการให้ความเคารพต่อประวัติศาสตร์และบรรพบุรุษ ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังมี บทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีของล้านนา เช่น การทำบุญประจำปี การสร้างวัดวาอารามที่มีสถาปัตยกรรมแบบล้านนา และการส่งเสริม การศึกษาหลักธรรมที่ยึดหลักการและวิธีการของพระพุทธศาสนาในท้องถิ่น ท่านไม่เพียงแต่เป็นผู้สอนที่ เผยแผ่หลักธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รักษาและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีเหล่านั้นอย่างจริงจัง ท่านมีความเชื่อว่า วัฒนธรรมของล้านนามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ ศาสนกิจของชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและการมีจิตสาธารณะ ซึ่งจะทำ ให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีคุณธรรม ท่านไม่ได้มองการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเรื่องของ การหวนกลับไปสู่อดีต แต่ท่านมองว่าเป็นการเชื่อมโยงปัจจุบันเข้ากับอดีตเพื่อเสริมสร้างคุณค่าทาง จริยธรรมที่ดีให้แก่สังคม ครูบาเจ้าศรีวิชัยเชื่อว่าการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือใน การสร้างความสามัคคีและความเข้าใจในชุมชน ท่านมักจะใช้ศาสนาและการศึกษาเพื่อสร้างความ ตระหนักให้แก่ประชาชนในการรับรู้ถึงความสำคัญของการรักษาค่านิยมดั้งเดิม ท่านไม่เพียงแต่สอนให้ รู้จักศีลธรรมทางศาสนา แต่ยังสอนให้รู้จักคุณค่าของการรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบล้านนา เพื่อให้ชุมชนสามารถยืนหยัดและเจริญรุ่งเรืองไปในทิศทางที่สอดคล้องกับรากเหง้าของตน

นอกจากนี้ ท่านยังมองเห็นความสำคัญของการรักษาสมดุลระหว่างการเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ และการรักษาความดั้งเดิมในสังคม ท่านไม่ได้ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง แต่ท่านเน้นย้ำให้คนในชุมชน รู้จักเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมในการนำมาปรับใช้กับวิถีชีวิตของตนเอง ขณะที่ยังคงเคารพใน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้สืบทอดมา ท่านเชื่อว่าการทำเช่นนี้จะช่วยให้ชุมชนมีความเจริญรุ่งเรือง

ทั้งในด้านจิตใจและวัตถุ ด้วยการปกป้องวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของล้านนา ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้แสดงให้เห็นถึงการรักษาคุณค่าทางจริยธรรมที่สำคัญ เช่น ความเคารพในรากเหง้า ความเสียสละเพื่อส่วนรวม และการรักษาสมดุลระหว่างความเก่าและความใหม่ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ชุมชนล้านนาเข้มแข็ง แต่ยังเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ ที่สามารถเรียนรู้การเคารพในวัฒนธรรมของตนเองและนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นตัวอย่างของผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีศรัทธาและจิตใจที่มั่นคง ท่านไม่เคยมุ่งหวังในการแสวงหาความยิ่งใหญ่หรืออำนาจทางโลก แต่ท่านใช้ความดีและคุณธรรมในการนำทางชีวิตและสังคม ท่านเชื่อว่าอำนาจที่แท้จริงไม่ใช่การครอบครองหรือการบังคับ แต่คือการแสดงออกถึงความเมตตา ความซื่อสัตย์ และการปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างจริงจัง การที่ท่านเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณนั้น ท่านจึงเป็นศูนย์กลางของความศรัทธาโดยไม่ต้องใช้กลวิธีทางโลกในการดึงดูดความสนใจ แต่ใช้ความดีและการปฏิบัติธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นและการติดตามจากผู้คนในชุมชน ครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่ได้ใช้อำนาจทางโลกในการควบคุมหรือชักจูงผู้คนให้ทำตาม แต่ท่านเป็นผู้นำที่แสดงออกให้เห็นด้วยการกระทำ ท่านแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตนอย่างสมณะและการทุ่มเทให้แก่พระพุทธศาสนาและชุมชน ท่านมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งสร้างความเคารพและศรัทธาให้กับผู้คนโดยไม่ต้องใช้คำพูดหรือการบังคับใด ๆ การที่ท่านไม่แสวงหาอำนาจทางโลกทำให้ท่านเป็นผู้นำที่มีความบริสุทธิ์และเป็นที่เคารพในทุก ๆ ด้าน สิ่งที่ท่านทำเป็นการยืนยันถึงคุณค่าทางจริยธรรมของผู้นำที่แท้จริง ผู้นำที่ไม่ใช้วิธีการบังคับหรือการข่มขู่ แต่ใช้ความดีและเมตตาธรรมในการขับเคลื่อนสังคมให้เดินไปในทางที่ดี ท่านเป็นผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้คนผ่านการกระทำของท่านเอง การที่ท่านนำด้วยตัวอย่างและไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวช่วยให้การนำของท่านเป็นที่ยอมรับในระดับลึกซึ้ง

ครูบาเจ้าศรีวิชัยแสดงให้เห็นว่า ผู้นำทางจิตวิญญาณที่แท้จริงไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจในทางโลก แต่คือผู้ที่สามารถทำให้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้ด้วยความดีและศรัทธา ท่านไม่เคยใช้ความกลัวหรือการข่มขู่ในการนำผู้คน แต่ท่านใช้เมตตาธรรมและความจริงใจในการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับผู้คนในชุมชน ทุกการกระทำของท่านล้วนสะท้อนถึงการเป็นผู้นำที่ยึดมั่นในหลักการทางจริยธรรมและความถูกต้อง ท่านเป็นตัวอย่างของผู้นำที่แท้จริงที่ไม่ต้องพึ่งพาอำนาจทางโลก แต่ใช้ความเมตตาและการปฏิบัติธรรมเป็นเครื่องมือในการปกครองและขับเคลื่อนสังคม ความศรัทธาที่ผู้คนในชุมชนมีต่อท่านไม่ใช่เพราะท่านมีอำนาจหรือฐานะทางสังคมที่สูงส่ง แต่เป็นเพราะท่านเป็นตัวอย่างของผู้ที่มุ่งมั่นในทางธรรมและสามารถทำให้ผู้คนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักธรรม ท่านใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและสะท้อนให้เห็นถึงการมีศีลธรรมที่สูงส่ง จึงทำให้ท่านเป็นที่เคารพและศรัทธาของประชาชนทุกชนชั้นในสังคม ท่านทำให้เห็นว่า ผู้นำทางจิตวิญญาณที่แท้จริงไม่ต้องการอำนาจจากการครอบครองหรือการบังคับ แต่ต้องการนำทางผู้คนด้วยการปฏิบัติธรรมและความเมตตา นอกจากนี้ ท่านยังทำให้คนในชุมชนรู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันผ่านการดำเนินชีวิตที่ยึดหลักธรรมชาติและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การปฏิบัติตามธรรมของท่านทำให้คนอื่น ๆ มองเห็นว่าความดีและความรักในผู้อื่นสามารถขับเคลื่อนสังคมให้เจริญรุ่งเรืองได้

ครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่เพียงแต่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีความศรัทธาอย่างลึกซึ้ง แต่ท่านยังเป็นผู้ที่ช่วยขับเคลื่อนสังคมให้ไปในทิศทางที่ดีและมีความสุข ท่านใช้ชีวิตที่มีจิตวิญญาณสูงส่ง

และไม่มุ่งหวังความสำเร็จในโลกนี้ แต่ท่านมุ่งหวังให้สังคมได้รับประโยชน์จากการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามหลักธรรมและจริยธรรมที่ดี ท่านจึงเป็นผู้นำที่แท้จริงที่ได้รับความเคารพและศรัทธาจากคนในชุมชนอย่างไม่มีเงื่อนไข วิถีครูบาที่นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีชื่อเสียงก็คือ การพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าและได้รับความนิยมมากกว่าการที่จะเลียนแบบอัตลักษณ์ของครูบาเจ้าศรีวิชัย แต่ถึงกระนั้น การที่พระสงฆ์รุ่นต่อมาจะยึดถือเอาวิถีครูบาปฏิบัติที่นั่น บางส่วนก็ยังคงมีการผลิตซ้ำเพียงแค่ภาพลักษณ์ภายนอกของครูบาเจ้าศรีวิชัย แต่กลับไม่มีการผลิตซ้ำในส่วนของวัตรปฏิบัติหรือที่เรียกว่า “วิถีครูบา” โดยเฉพาะการพัฒนาสังคม ที่นับได้ว่าเป็นผลงานเด่นของครูบาในยุคร่วมสมัยของครูบาเจ้าศรีวิชัย แต่ครูบาในปัจจุบันนั้นกลับหาได้ทำเช่นนั้นไม่ ดังนั้น หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่นจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของวิถีครูบาและมีแนวคิดในการที่จะรื้อฟื้น พื้นฟู และสานต่อวิถีครูบา ให้คงอยู่คู่กับสังคมล้านนาอย่างยั่งยืน จนกลายมาเป็นนโยบาย “วิถีครูบา งานหน้าหมู” ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ซึ่งได้มุ่งเน้นในเรื่องของการสร้างการมีส่วนร่วมตามอย่างวิถีของครูบาเจ้าศรีวิชัย

การพัฒนาสังคมของครูบาเจ้าศรีวิชัย ได้อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมมาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่ได้มีการเรียกร้องการช่วยเหลือใดๆ ในการพัฒนาจากภาครัฐ และภาครัฐเองก็ไม่ได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือครูบาเจ้าศรีวิชัยในการพัฒนาต่างๆ ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาทางการเมืองที่เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ด้วยบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อมต่างๆ ในยุคนั้นที่ส่งผลกระทบให้การทำงานของครูบาเจ้าศรีวิชัยเกิดความไม่ราบรื่นและมักมีปัญหาอุปสรรคตามมาหลังจากการทำงานเสร็จจุล่งไปแล้ว นั่นก็คือการต้องอธิกรณ์ต่างๆ จากการถูกกล่าวหาทั้งจากทางคณะสงฆ์แขวงลี้และทางการบ้านเมือง ซึ่งมีความพยายามที่จะกำจัดครูบาเจ้าศรีวิชัยออกจากความศรัทธาของประชาชน แต่ก็มิอาจทำได้สำเร็จ ถึงแม้จะมีการกล่าวหาครูบาเจ้าศรีวิชัยหลายครั้งหลายคราก็ตามที และข้อครหาเหล่านั้นก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานในการพัฒนาสังคมของครูบาเจ้าศรีวิชัยแม้แต่น้อย แต่นั่นกลับเป็นพลังอันสำคัญที่ช่วยสร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (ยกเว้นภาครัฐและคณะสงฆ์แขวงลี้) ในการพัฒนาสังคมร่วมกับครูบาเจ้าศรีวิชัย จนกลายเป็นตัวแบบสำคัญที่พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมจังหวัดลำพูนในปัจจุบัน

แนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ใช้แนวคิด “ทำงานร่วมกัน เป้าหมายร่วมกัน และสนใจร่วมกัน” ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ร่วมวางแผน ได้แก่ การประชุม/ประชาคม เพื่อเสนอความต้องการ/ปัญหา โดยมีฐานมาจากความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ รวมไปถึงการ “มองตนเอง” ของชุมชนด้วยว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใดในการที่จะร่วมกันพัฒนา ในสมัยครูบาเจ้าศรีวิชัย เมื่อครูบาเจ้าศรีวิชัยจะไปเป็นประธานบุญปฏิบัติสังฆกรรม หรือก่อสร้างในที่ใดๆ ก็ตาม ครูบาจะสอบถามถึง “ความพร้อม” อยู่เสมอว่า ทุกคน ทุกอย่าง พร้อมหรือยัง เมื่อคนพร้อม วัสดุอุปกรณ์พร้อม แต่ทุนยังไม่พร้อม ครูบาก็จะยังไม่เริ่มดำเนินการใดๆ แต่ครูบาจะใช้วิธีการนั่งหนัก คือการเป็นประธานการก่อสร้างและเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมบริจาคทำบุญกับครูบาเจ้าศรีวิชัย และเงินทุกบาททุกสตางค์นั้น ครูบาเจ้าศรี

วิชัยจะนำมาเป็นทุนทรัพย์ในการดำเนินการพัฒนาทั้งหมดและใช้จ่ายจนไม่ให้เหลือแม้แต่รูปเดียว (ค่าเงินตราในสมัยนั้น)

2) ร่วมดำเนินการ ในขั้นตอนนี้ นับได้ว่ามีความสำคัญมากตามหลักการพัฒนาสังคมของ ครุบาเจ้าศรีวิชัย เพราะเป้าหมายสำคัญคือให้ชาวบ้านได้ร่วมกัน ลงแรง ลงทุน ลงงานร่วมกัน เพราะ นับตั้งแต่ในสมัยที่ครุบาเจ้าศรีวิชัยยังมีชีวิตอยู่นั้น การทำงานต่างๆ ก็มีกระบวนการในขั้นตอนของการ ดำเนินงานร่วมกันอยู่เสมอ ทุกคนต่างก็ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมทุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน ภายใต้การบริหารจัดการของครุบาเจ้าศรีวิชัย ในการมีส่วนร่วมขั้นตอนนี้จึงได้เกิดสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ขึ้นคือ จิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตอาสา ภายใต้กระบวนการนี้ ซึ่งความมีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา นี้มิได้เป็นเกิดขึ้นภายใต้แรงกดดันใดๆ แต่เกิดขึ้นภายใต้แรงศรัทธาที่มีต่อครุบาเจ้าศรีวิชัย ก่อให้เกิดการ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกันจนเป็นผลสำเร็จในหลายๆ ประการ

3) ร่วมติดตามประเมินผล ในขั้นตอนนี้จะเป็นการร่วมกันของทั้งชุมชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมกันตรวจสอบผลการดำเนินการว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ในส่วน ของชาวบ้านจะคอยตรวจสอบว่าการดำเนินงานโครงการนั้นเป็นไปตามที่เสนอไว้ในคราวประชุม หมู่บ้านหรือไม่ และ อบท. ในพื้นที่จะตรวจสอบในเรื่องของการก่อสร้างว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือ แบบแปลนหรือไม่ ซึ่งการมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ดูเหมือนว่าบทบาทสำคัญจะเป็นขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเสียมากกว่า

4) ร่วมใช้และรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ อันเกิดขึ้นจากโครงการต่างๆ รวมทั้งการร่วมกันดูแลรักษาภายใต้ความรู้สึกว่าทุกคนในชุมชนเป็น เจ้าของร่วมกัน ซึ่งครุบาเจ้าศรีวิชัยได้สร้างสิ่งที่เรียกว่า จิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วม ให้เกิดขึ้นใน ชุมชน เพื่อที่ทุกคนจะได้ช่วยกันใช้สอย ช่วยกันดูแลรักษา เสมือนหนึ่งว่าเป็นสมบัติของตนเอง ครุบา เจ้าศรีวิชัยมักบอกอยู่เสมอว่า “สิ่งใดที่ครุบาสร้างขึ้น สิ่งนั้นไม่ใช่ของครุบา แต่เป็นของศรัทธาทุกคน”

ครุบาเจ้าศรีวิชัยเป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญที่ไม่เพียงแต่มีบทบาททางศาสนา แต่ยังเป็น ผู้นำทางวัฒนธรรมและจริยธรรมของชาวล้านนาในช่วงเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะในแง่ของการยึดมั่นใน พระธรรมวินัยและการปฏิบัติตามที่ได้รับสืบทอดมาจากครุบาอาจารย์ ท่านถือเป็นต้นแบบของ การทำงานเพื่อสังคม การเสียสละและการรักษาคุณค่าของศาสนาและวัฒนธรรมล้านนาให้คงอยู่ ท่าน ไม่เพียงแต่มีศีลธรรมในตัวเอง แต่ยังทำหน้าที่ในการเผยแพร่คุณค่าทางจริยธรรมไปยังชุมชนและลูก ศิษย์ โดยเฉพาะการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ท่านได้ยึดมั่นใน คุณค่าทางศีลธรรมที่สะท้อนออกมาผ่านการกระทำในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจและ การยอมรับในหลักการต่างๆ ที่เป็นจริยธรรมในชีวิต

การยึดมั่นในพระธรรมวินัยของครุบาเจ้าศรีวิชัยนั้นถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะท่านไม่ ยอมรับอำนาจของรัฐที่เข้ามาครอบงำและพยายามเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของพระสงฆ์และชุมชนล้านนา ท่านได้ยืนหยัดในการปฏิบัติศาสนาในรูปแบบของล้านนา ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นใน หลักการที่สืบทอดมา ท่านเห็นว่าอำนาจทางศาสนาไม่ควรที่จะถูกครอบงำจากอำนาจทางโลก โดยเฉพาะในยุคที่การเมืองเข้ามามีบทบาทในชีวิตของพระสงฆ์ ท่านไม่ยอมจำนนต่อแรงกดดันและ ยังคงยึดมั่นในธรรมะและวิถีปฏิบัติที่ถูกต้องตามพระพุทธศาสนา

ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน โดยการสร้างวัดและการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามที่มีความสำคัญทั้งทางศาสนาและวัฒนธรรม ท่านเข้าใจดีว่าวัดไม่เพียงแต่เป็นสถานที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีบทบาทในการอนุรักษ์และเผยแผ่วัฒนธรรมล้านนา ท่านได้สร้างและบูรณะวัดต่างๆ ให้กลายเป็นสถานที่สำคัญที่ไม่เพียงแต่สำหรับการปฏิบัติธรรม แต่ยังเป็นแหล่งศึกษาทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ท่านได้สร้างสรรค์สิ่งเหล่านี้ให้มีคุณค่าในการใช้ชีวิตและการพัฒนา สังคมล้านนา คุณค่าทางจริยธรรมที่ท่านส่งต่อให้กับชุมชนล้านนา ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ และความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสงบสุข ท่านยังแสดงให้เห็นถึงความเสียสละและการทุ่มเทในสิ่งที่ท่านเชื่อ ท่านไม่เคยหวังผลประโยชน์ส่วนตัวจากการทำงานที่ท่านทำ แต่ท่านทุ่มเททุกอย่างเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งสะท้อนถึงคุณค่าทางจริยธรรมที่ยึดมั่นในความดีงามที่แท้จริง ในด้านการนำเสนอภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบทางจริยธรรม ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการใช้ชีวิตตามหลักพระธรรมวินัยที่แสดงออกผ่านการกระทำที่เป็นรูปธรรม ท่านไม่เพียงแต่พูดถึงการทำดี แต่ยังทำให้เห็นด้วยการกระทำที่ยากที่จะถูกทำลายจากโลกภายนอก ท่านจึงเป็นที่ยกย่องและได้รับการเคารพจากผู้คนทั้งในและนอกวงการศาสนา ดังนั้น คุณค่าทางจริยธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่สะท้อนออกมาในบทบาทของท่านทางวัฒนธรรมล้านนา คือ การยึดมั่นในศีลธรรมและธรรมวินัย การเคารพในรากเหง้าและประเพณีท้องถิ่น การทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว และการเป็นผู้นำที่ยึดมั่นในหลักการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การกระทำเหล่านี้ทำให้ท่านได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างของผู้นำทางศีลธรรมและเป็นที่เคารพรักในสังคมล้านนาและประเทศไทย ดังนี้ (ภักดี กุศลธนา และไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น, 2566 : 138 - 150)

1) ความเชื่อถือได้ (Trustworthiness)

ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีคุณลักษณะที่มั่นคงและตั้งมั่นในเป้าหมายที่จะทำสิ่งใดก็ตาม ต้องทำให้สำเร็จแม้จะมีอุปสรรค ก็จะมีคามเพียรหาวิธีทางออกให้กิจการสิ่งนั้น คุณลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมของมนุษย์ โดยประกอบด้วยสามด้าน คือ ด้านการรู้คิด ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม (Vivekananda, 2013) ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีคุณลักษณะสำคัญตามแนวคิดนี้ คือการมีความรู้คิดและศรัทธาในตนเอง (faith) มีความรู้สึกที่ไม่ขาดกลัวต่อปัญหาในการทำงานใด ๆ (fearless) มีพฤติกรรมความมุ่งมั่นและกล้าหาญ (straight in life) มีบุคลิกที่แน่วแน่ไม่หวั่นต่ออุปสรรคและความลำบาก (straight of character) การยอมรับตนเองและความรับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ (self-responsibility) และการอุทิศตนแก่การทำงานให้สำเร็จ (secret of work) ประกอบกับแนวคิดคุณลักษณะที่สำคัญด้านความเชื่อถือได้ (trustworthiness) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมและการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ จริงใจ ตรงไปตรงมา รวมทั้งการปฏิบัติตนในการรักษาสัญญา ตลอดจนมีความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ เมื่อปฏิบัติเช่นนี้ อยู่เสมอจนได้รับความไว้วางใจ และบุคคลนั้นจะกลายเป็นคนซื่อสัตย์ที่ผู้อื่นให้ความเคารพนับถือและไว้วางใจสามารถพึ่งพาได้

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระเถระต้นแบบด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม โดยพิจารณาจากการที่ท่านมีวัตรปฏิบัติอันเคร่งครัดของผู้ตั้งมั่นในศีลบารมีและทานบารมี คือ ท่านไม่แตะต้องลาภ

สักการะปัจจัย จดเว้นของเสพติดโดยสิ้นเชิง ท่านงดฉันเนื้อสัตว์และฉันอาหารมังสวิรัต ตั้งแต่ อายุ 26 ปี และฉันอาหารเพียงมือเดียว ตั้งมั่นในกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรมไม่เบียดเบียนสิ่งมีชีวิตใด วัตรปฏิบัติของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่กระทำอย่างซื่อสัตย์ มั่นคงและสม่ำเสมอจนตลอดชีวิต กลายเป็นจริยวัตรหรือเป็นบุคลิกและอุปนิสัยที่งดงาม (character) ของครูบาเจ้าศรีวิชัย จนท่านได้รับการขนานนามว่า “ครูบาศีลธรรม” และผู้คนทั่วไปต่างเคารพศรัทธาและไว้วางใจให้เป็นผู้ผู้นำในกิจการงานที่สำคัญ ประกอบกับบุคลิกของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่มีความเป็นผู้นำ (leadership) ทำให้สามารถควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท่านเป็นผู้ริเริ่มให้สำเร็จได้ ดังตัวอย่างจากการที่ท่านเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างเส้นทางถนนขึ้นดอยสุเทพ ซึ่งก่อนหน้านั้นมีอุปสรรคสำคัญที่ทำให้โครงการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพในปี พ.ศ. 2477 หยุดชะงัก คือการขาดแคลนแรงงานจำนวนมาก ต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างสูงถึง 200,000 บาท และระยะเวลาในการก่อสร้างเนิ่นนานถึง 3 ปี แต่เมื่อครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รับปากว่าจะช่วยสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ ทั้งครูบาแก้ว (พระอธิการโสภณ โสภโณ) (เจ้าอาวาสวัดแสนฝาง) พลตรีเจ้าแก้ว นวรัฐ (เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่) และหลวงศรีประกาศ (ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่) ผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างถนนต่างเห็นพ้องต้องกันว่า “ถ้าครูบาเจ้าศรีวิชัยบอกว่าสามารถทำเสร็จ เป็นอันเชื่อถือได้” เมื่อมีการประกาศออกไปด้วยพลังศรัทธาในครูบาเจ้าศรีวิชัย มีผู้ทราบข่าวทยอยมาจากทั่วทุกทิศมาขออาสาสร้างถนนหรือร่วมเป็นเจ้าภาพในการทำทางเป็นจำนวนมากจนสามารถสร้างแล้วเสร็จได้ในเวลาเพียง 5 เดือน 22 วันเท่านั้น (ภาพที่ 1) ซึ่งเป็นไปตามคำพูดของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่ตอบ พลตรี เจ้าแก้ว นวรัฐว่า “จะเอาให้เสร็จเร็วกว่านี้” หลังจากที่ท่านได้ถามครูบาเจ้าศรีวิชัยว่า “ครูบาหกเดือนจะเสร็จแน่หรือ”

เหตุการณ์ข้างต้นนี้สะท้อนถึงความเป็นต้นแบบของคุณลักษณะเชิงจริยธรรมและคุณธรรมด้านความเชื่อถือได้ (trustworthiness) ของครูบาเจ้าศรีวิชัย การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นบุคคลที่แสดงออกด้วยความน่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์ จริงใจ ตรงไปตรงมา ปฏิบัติตนในการรักษาสัญญา ซึ่งปรากฏวัตรปฏิบัติเช่นนี้ตั้งแต่ยังเป็นเด็กจนตลอดชีวิตที่อุทิศตนและอุทิศตนปฏิบัติตามมารดาและผู้มีพระคุณอย่างสม่ำเสมอ มีจิตและวิถีปฏิบัติอันเป็นกุศลมุ่งมั่นทางธรรมจากการบำเพ็ญศีลและทานบารมีอย่างไม่ย่อท้อแม้ว่าจะมีอุปสรรคปัญหาจากการต้องอธิกรณอยู่หลายครั้ง ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะช่วยเสริมสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทย กล่าวคือ เมื่อเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ทำสิ่งใดด้วยความถูกต้อง แสดงออกด้วยคุณลักษณะด้านสติปัญญา และความสามารถ (intelligence and ability) เป็นผู้นำที่มีความรู้ (knowledge) และมีดุลพินิจ (judgment) สิ่งนั้นจะส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือกับตนเอง เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้คนในสังคมก็จะมีอุปสรรคใด ๆ เพราะมีความไว้วางใจ เชื่อมมั่นในตัวบุคคลนั้น ๆ

2) การเคารพผู้อื่น (Respect)

ครูบาเจ้าศรีวิชัย เป็นบุคคลที่เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยการให้เกียรติอยู่เสมอ ตั้งแต่วัยเด็ก ท่านให้ความเคารพต่อบิดามารดา ตามเอกสารกล่าวว่าท่านเติบโตมาในครอบครัวชาวบ้านที่มีฐานะยากจน ต้องทำงานหนักมาตั้งแต่วัยเยาว์ แต่ก็ยังคงประกอบอาชีพด้วยความสุจริตเพื่อเลี้ยงดูบิดามารดา ในขณะเดียวกัน ท่านยังมีจิตกุศลที่ตั้งมั่น โดยมีความมุ่งหมายที่จะโปรดบิดามารดาให้พ้นจากความทุกข์ยาก และนำพาพวกเขาไปสู่สรวงสวรรค์ ด้วยเหตุนี้

ท่านจึงตัดสินใจเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ เพื่อบวชบำเพ็ญเมตตาภาวนา เป็นกุศลตอบแทนคุณบิดามารดา และตั้งใจอยู่ในบวรพระพุทธศาสนาจนกระทั่งมรณภาพ

นอกจากนี้ ตั้งแต่วัยเด็ก ท่านมีจิตเมตตาต่อสรรพสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เมื่อเป็นพระเถระ ท่านเลือกที่จะฉันมังสวิวัติเพื่อหลีกเลี่ยงการเบียดเบียนสัตว์ และสามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ยาวนาน คุณลักษณะดังกล่าวของครูบาเจ้าศรีวิชัยสะท้อนถึงคุณธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ความเมตตา กรุณา และความเสียสละ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยหล่อเลี้ยงให้ท่านสามารถดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมั่นคง โดยแนวคิดนี้สอดคล้องกับ Lickona ที่กล่าวว่า คุณธรรมเป็นสภาพความดีงามที่แสดงออกผ่านบุคลิกและอุปนิสัยที่ดีงาม

แนวคิดเรื่อง "การเคารพ" (Respect) ยังหมายถึงการให้เกียรติและเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล เพราะมนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเอง ดังนั้น การให้เกียรติซึ่งกันและกันจึงเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ โดยต้องแสดงออกผ่านมารยาทที่ดีและมีความสุภาพ คุณลักษณะนี้ของครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เริ่มเข้าสู่บวรพระพุทธศาสนา โดยท่านตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรม พร้อมทั้งอุปัฏฐากพระอุปัชฌาย์องค์แรกของท่าน คือ ตูเจ้าขัติ หรือครูบาขัตติยะ ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม "ครูบาแข้งแคะ" เนื่องจากท่านเดินขาเกแปลก การที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยให้ความเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครูบาขัตติยะ เป็นการแสดงถึงการเคารพคุณค่าในศักดิ์ศรีและคำสั่งสอนของพระอาจารย์ เมื่อท่านได้รับการอุปสมบทกับครูบาสมณะ ณ วัดบ้านโง้งหลวง ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ไสยศาสตร์ คาถาอาคม และการสักหมึกดำที่ขาทั้งสองข้าง ซึ่งเป็นธรรมเนียมของชายในสังคมล้านนาในขณะนั้น เอกสารประวัติของครูบาเจ้าศรีวิชัยระบุว่า นอกจากท่านจะตั้งใจรักษาพระวินัยและศีลให้บริสุทธิ์ หมั่นฝึกฝนวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อมุ่งพระนิพพานแล้ว ท่านยังเป็นศิษย์ที่เคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์ และหมั่นอุปถัมภ์อุปัฏฐากตามหน้าที่ เช่น เมื่อท่านต้องการลาสิกขา ครูบาสมณะได้นำท่านไปพบครูบาอุปละ ณ วัดบ้านหาดออยแด่ เพื่อศึกษาพระธรรมต่อไป ซึ่งท่านก็ปฏิบัติตาม และยกเลิกความตั้งใจในการลาสิกขา นอกจากนี้ เมื่อได้ศึกษาพระธรรมกับครูบาอุปละ ท่านได้ละทิ้งการศึกษาด้านไสยศาสตร์และคาถาอาคม และหันมามุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด

คุณลักษณะของครูบาเจ้าศรีวิชัยข้างต้นยังสอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ ความสุภาพ (Civility) การให้เกียรติ (Dignity) และการยอมรับผู้อื่น (Acceptance) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้นำเชิงจริยธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่แสดงออกผ่านวัตรปฏิบัติที่ดีงาม ท่านให้เกียรติและยอมรับผู้อื่นโดยไม่แบ่งแยก ข้อมูลระบุว่าผู้คนในล้านนา รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น อีเก้อ กระเหรี่ยง ม้ง ขมุ มูเซอ ต่างเคารพศรัทธาครูบาเจ้าศรีวิชัย และนำจตุปัจจัยมาถวายท่านเสมอ ท่านมิได้รังเกียจสิ่งของที่นำมาถวาย อีกทั้งยังนำเงินทองที่ได้รับไปบริจาคให้แก่ภิกษุ สามเณร คนยากจน และผู้ขาดแคลน เพื่อบำเพ็ญบุญและช่วยเหลือผู้อื่น

การแสดงความรักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น โดยการให้เกียรติอยู่เสมอ มองเห็นถึงความดีงามทางศีลธรรม มีจิตใจเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือผู้อื่นของครูบาเจ้าศรีวิชัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Lickona ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่ดีต้องประกอบด้วยความรู้จักความดี ปรารถนาความดี และกระทำความดี โดยคุณลักษณะดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมผ่านการเรียนรู้และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเป็นผู้มีคุณธรรมและมีเมตตาต่อผู้อื่นต่อไป

3) ความรับผิดชอบ (Responsibility)

ครูบาเจ้าศรีวิชัย เป็นต้นแบบของคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เห็นได้จากจริยวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัยทั้งดงาม มีวินัย และเคร่งครัด ท่านงดการเสพหมาก เมียง บุหรี่โดยสิ้นเชิง นอกจากการปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานแล้ว ในการบำเพ็ญพรตเจริญภาวนา ท่านจะฉันอาหารวันละหนึ่งมื้อ งดอาหารจำพวกเนื้อทุกชนิด ฉันแต่ข้าวกับผักต้มใส่เกลือและพริกไทยเล็กน้อย จริยวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังแสดงถึงความขยันหมั่นเพียร

ครูบาเจ้าศรีวิชัยยึดพระธรรมวินัยเป็นใหญ่ และปฏิบัติตามนิกายเชียงใหม่กับนิกายยองที่แพร่หลายในเขตบ้านโฮ้ง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ซึ่งมีการนุ่งห่มที่เรียกว่า "กุ่มผ้าแบบรดอก" สวมหมวก แขนงลูกประคำ ถือไม้เท้าและพัดใบตาลตามธรรมเนียมที่มีมาแต่โบราณ การปฏิบัติเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากลังกาในการบำเพ็ญเมตตาภาวนาและรักษาสิกขานีตามพุทธบัญญัติ

ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีความมุ่งมั่นที่จะประกาศพระธรรมและเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า โดยจาริกเทศนาธรรมแก่ผู้คนทั้งในเมืองและชุมชนทุรกันดาร รวมถึงการจารพระธรรมคัมภีร์ลงบนใบลานเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนามากกว่า 2,700 ผูก ท่านจึงเป็นผู้พัฒนาคุณลักษณะทางคุณธรรมของมนุษย์ ทั้งในด้านความรู้คิด ความรู้สึก และพฤติกรรม นอกจากนี้บทบาทของท่านในการเผยแผ่พระพุทธศาสนายังสะท้อนถึงคุณลักษณะทางสังคม (social characteristics) ที่โดดเด่น การจาริกเพื่อเทศนาธรรมจนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาอย่างกว้างขวาง แสดงให้เห็นว่าท่านมีทักษะทางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skills) รวมถึงเสน่ห์ดึงดูด (attractiveness) ความร่วมมือ (cooperativeness) และความสามารถในการสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation)

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นนักการทูต (diplomacy) ที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการเทศนาและสนทนาธรรม ท่านได้รับความเลื่อมใสจากชนเผ่าต่างๆ เช่น อีเก้อ กะเหรี่ยง ยางขาว และมูเซอ ซึ่งเดิมเคยนับถือภูตผี แต่เมื่อท่านได้สอนหลักพุทธธรรม ชนเผ่าเหล่านี้ก็หันมานับถือพระพุทธศาสนาด้วยความเต็มใจ

คุณลักษณะของครูบาเจ้าศรีวิชัยสะท้อนให้เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง (responsibility) และมีทักษะภาวะผู้นำ (leadership) ที่ประกอบด้วยความเฉลียวฉลาด (intelligence) ความซื่อสัตย์ (honesty) และความเชื่อมั่นในตนเอง (self-confidence) ความศรัทธาที่ผู้คนมีต่อท่านนั้นเกิดจากการปฏิบัติที่เคร่งครัดของท่าน ไม่ว่าจะเป็นการจาริกเผยแผ่พุทธศาสนา การสร้างทางขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ รวมถึงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามกว่า 300 แห่งทั่วล้านนา การดำเนินงานของท่านสามารถรวบรวมปัจจัย วัสดุ และแรงงานจากผู้เลื่อมใสศรัทธาได้อย่างรวดเร็ว จนได้รับฉายาว่า "ครูบาทันใจ"

นอกจากนี้ คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังสอดคล้องกับด้านสติปัญญาและความสามารถ (intelligence and ability) ซึ่งรวมถึงการเป็นผู้มีความรู้และดุลยพินิจ (judgment) ท่านมีความสามารถในการ "เลือกรับและเลือกใช้" สถาปัตยกรรมจากวัฒนธรรมต่างๆ ระหว่างมรดกภูมิปัญญาล้านนาและนวัตกรรมจากภายนอก เช่น สยาม จีน พม่า และตะวันตก ทำให้เกิดแนวทางสถาปัตยกรรมใหม่ที่เรียกว่า "กระบวนแบบครูบาเจ้าศรีวิชัย" ซึ่งกลายเป็นต้นแบบของการสร้างศาสนสถานทั่วภาคเหนือตอนบนตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 25 จนถึงปัจจุบัน

การก่อสร้างศาสนสถานและสาธารณสถานจำนวนมากโดยครูปาเจ้าศรีวิชัยทำให้เกิดการจ้างงานและการหมุนเวียนแรงงานในสถานที่ต่างๆ ส่งผลให้เศรษฐกิจล้านนาเกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดอุปสงค์ต่อสินค้าเพื่ออุปโภค บริโภค และการทำบุญ จนนำไปสู่ "ตลาดเคลื่อนที่" ที่หมุนเวียนไปตามสถานที่ก่อสร้าง นอกจากนี้ ท่านยังสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกลุ่มเจ้านายชนชั้นปกครอง คหบดี พ่อค้าต่างชาติ และเครือข่ายหลากหลาย เช่น ชาวล้านนา กะเหรี่ยง พม่า และไทใหญ่ เป็นต้น

4) ความเป็นธรรม (Fairness)

ครูปาเจ้าศรีวิชัยพัฒนาคุณลักษณะของท่านผ่านการฝึกปฏิบัติธรรมกรรมฐานอย่างต่อเนื่องและยาวนาน จนเกิดเป็นคุณธรรมครบทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม โดยมีเป้าหมายหลักคือการทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุในพระพุทธศาสนา ตามที่ท่านได้ตั้งความปรารถนาไว้ว่าจะบำเพ็ญ “โพธิสัตตธรรม” เพื่อมุ่งหมายจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในอนาคตกาล วัตรปฏิบัติของครูปาเจ้าศรีวิชัยสะท้อนให้เห็นถึงจริยวัตรในแต่ละวัน ลักษณะการฉันอาหาร ตลอดจนสัจวาจาที่ท่านให้คำมั่นว่าจะทำและทำจนสำเร็จ เช่น การบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานทั่วล้านนา และการสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ

คุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับคุณธรรมด้านความเป็นธรรมของครูปาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งมีวิธีการตัดสินใจอย่างเป็นกลาง รอบคอบ และปฏิบัติต่อทุกฝ่ายอย่างยุติธรรม ตามที่ Josephson ได้กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญ 6 ประการว่า ความเป็นธรรม (fairness) หมายถึงการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือถูกผู้อื่น เพราะตระหนักว่าทุกคนมีความเสมอภาคกันในหลายด้าน ดังจะเห็นได้จากการที่ครูปาเจ้าศรีวิชัยทำหน้าที่เป็นครูอุปฌาย์ บวชให้กับชาวบ้านทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่ว่าจะเป็นชาวพื้นราบ ชาวเขา กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่ผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ในพื้นที่ห่างไกล ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสเข้าถึงพระธรรม ศึกษาธรรมะ และนำพาตนเองเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์

นอกจากนี้ ทรัพย์สินและปัจจัยที่ประชาชนถวายให้เป็นจำนวนมากผ่าน “กระบวนการครูปาเจ้าศรีวิชัย” ซึ่งใช้สำหรับการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ท่านได้นำบางส่วนไปบริจาคช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลนและยากไร้ ไม่ว่าจะเป็นสมณพราหมณ์ ผู้อนาถา ยาจกฉวนิก หรือคนขอทานทุกชาติทุกภาษา โดยให้การช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน

ครูปาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นผู้ที่มีอุปนิสัยเชิงบวก (character strengths) ซึ่งเป็นจุดแข็งของความเป็นธรรม (fairness) ที่เชื่อมโยงกับความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพของชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อท่านจึงเป็นเครื่องสะท้อนคุณลักษณะเชิงบวกนี้อย่างชัดเจน กล่าวคือ นอกจากศรัทธาต่อความเป็น "ตนบุญ" และวัตรปฏิบัติที่ดีงามของท่านแล้ว ความศรัทธานี้ยังเกิดจากการที่ครูปาเจ้าศรีวิชัยได้รับการพันชอกกล่าวหาหลังจากถูกตั้งอิจรณ์ถึงหกครั้ง จากการศึกษาเขียนเกี่ยวกับท่านพบว่า สาเหตุของข้อกล่าวหาเกิดจากบริบททางการเมืองและสังคมระหว่างล้านนากับสยามที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ท่านถูกตั้งข้อกล่าวหาในช่วงปี พ.ศ. 2451-2479 แต่เมื่อมีการไต่สวนก็พบว่าท่านเป็นผู้บริสุทธิ์ทุกกรณี ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธามากยิ่งขึ้น ซึ่งความศรัทธานี้แสดงออกผ่านการร่วมแรงร่วมใจของประชาชนในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั่วล้านนา ซึ่งต้องใช้ทั้งทรัพย์สินและแรงงานจำนวนมาก แต่ประชาชนจากทั่วทุกสารทิศกลับพร้อมใจกัน

ถวายปัจจัยและแรงงานเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและสาธารณประโยชน์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็น “กระบวนการครูบาเจ้าศรีวิชัย” ซึ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีท่านเป็นผู้นำในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานในภาคเหนือ ดังที่ปรากฏในตำนานครูบาเจ้าศรีวิชัยฉบับพิสดาร ซึ่งบันทึกไว้ว่า “...วันหนึ่งมีผู้มาร่วมงานไม่ต่ำกว่า 200-300 คน หรือ 400-500 คน ไม่เคยขาด...” หรือ “...เงินทองที่ประชาชนทั้งภายในและภายนอกมาถวายและร่วมทำบุญกับท่าน วันหนึ่ง ๆ มีไม่น้อยกว่า 200-300 รูปีขึ้นไป...” ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยเชิงบวกของท่านในด้านความเป็นธรรม และความสามารถในการเป็นผู้นำที่สามารถกระตุ้นสมาชิกในทีม นำพากลุ่มไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ พร้อมรักษาความสัมพันธ์อันดีและความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่มได้อย่างยอดเยี่ยม

5) การเอื้ออาทร(Caring)

การแสดงออกถึงคุณลักษณะเชิงคุณธรรมด้านการเอื้ออาทรของครูบาเจ้าศรีวิชัยสะท้อนให้เห็นถึงความเมตตาต่อสรรพชีวิตต่าง ๆ ดังที่ปรากฏในประวัติของท่านตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อบิดามารดา นำปาลมาขังเพื่อทำอาหาร ท่านกลับปล่อยปลานั้นคืนสู่ธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ในฐานะพระภิกษุในพระพุทธศาสนา การเอื้ออาทรของครูบาเจ้าศรีวิชัยมิได้จำกัดอยู่เพียงการแสดงถึงความเมตตาต่อสรรพสัตว์ แต่ยังเชื่อมโยงกับคุณลักษณะด้านสุนทรียภาพและความเข้าใจความหมายของชีวิต (transcendence) ในเชิงจิตวิญญาณและศาสนา (spirituality and religiousness) ตามแนวคิดของ Peterson ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากปณิธานหลักของท่านที่มุ่งบำเพ็ญเพียรบารมีเพื่อบรรลुพระนิพพาน และสัมโพธิญาณ ดังที่ปรากฏในอธิฐานบารมีท้ายใบลานทุกผูกที่ท่านจารึกว่า “...ตั้งผาละนา (ปรารภนา) ขอหื้อได้ถึงธรรมะ ยึดเหนี่ยวเอาพระนิพพานสิ่งเดียว...” ซึ่งท่านได้ปฏิบัติตามปณิธานนี้อย่างเคร่งครัด โดยเน้นการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานและให้ความสำคัญกับบทสวดที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญบารมี เช่น บทสวดบารมี 30 ทศ และบทสวดบารมี 9 ชั้น ซึ่งเป็นบทสวดที่ท่านปฏิบัติเป็นกิจวัตรเช้า-ค่ำ และสอนให้หมู่ศิษยานุศิษย์ยึดถือปฏิบัติตาม กิจกรรมทางศาสนาของท่านจึงมิใช่เพียงแค่การแสดงออกถึงความเมตตาและการเอื้ออาทร (caring) เท่านั้น แต่ยังเป็นการสั่งสม “ทานบารมี” เพื่อให้บรรลुเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตคือการถึงซึ่งพระนิพพาน ขณะเดียวกัน ผู้คนที่มีศรัทธาต่อครูบาเจ้าศรีวิชัยก็ได้รับโอกาสร่วมสั่งสมบุญบารมีเพื่อมุ่งไปสู่พระนิพพานเช่นกัน

กิจกรรมทางศาสนาและสาธารณประโยชน์ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยดำเนินการเพื่อสั่งสมทานบารมีและสร้างประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชน ได้แก่

1. การเป็นพระอุปัชฌาย์ ซึ่งท่านได้บรรพชาและอุปสมบทให้แก่กุลบุตรจำนวนมากตามเส้นทางที่ท่านจาริกไป เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้คนได้เข้าถึงธรรมะผ่านการศึกษาพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
2. การจารพระไตรปิฎกและพระธรรมวินัย เพื่อรักษาและเผยแผ่พระศาสนาให้คงอยู่ต่อไปตามแนวทางของการบำเพ็ญเพียรบารมี
3. การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน เช่น พระธาตุเจดีย์ วิหาร อุโบสถ หอไตร และอาคารศาสนสถานอื่น ๆ ซึ่งถือเป็นทานบารมีที่ยิ่งใหญ่ เพราะช่วยสืบต่อพระพุทธศาสนาผ่านถาวรวัตถุและเป็นพื้นที่สำหรับปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ รวมถึงอุบาสกอุบาสิกาทั่วไป

4. การสร้างสาธารณประโยชน์ ครุบาเจ้าศรีวิชัยได้ดำเนินโครงการก่อสร้างที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น การสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพในปี พ.ศ. 2477 และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำปิง เชื่อมระหว่างตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กับตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2480 ก่อนที่ท่านจะมรณภาพเพียงหนึ่งปี

ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่าครุบาเจ้าศรีวิชัยมิได้เป็นแค่พระภิกษุผู้มีความเมตตาและเอื้ออาทรเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่สามารถรวบรวมพลังศรัทธาของมหาชนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมทางศาสนาและสาธารณประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่ อีกทั้งเป็นแบบอย่างของการบำเพ็ญเพียรบารมีเพื่อมุ่งสู่การหลุดพ้นตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

6) ความเป็นพลเมือง (Citizenship)

ครุบาเจ้าศรีวิชัยเป็นผู้ที่มีคุณธรรมด้านความเป็นพลเมือง (citizenship) ตามแนวคิดคุณลักษณะสำคัญ 6 ประการ ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาที่ครุบาเจ้าศรีวิชัยมีชีวิตอยู่ วาทกรรมของ “ความเป็นพลเมือง” ยังไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้อธิบายบทบาทและหน้าที่ของบุคคลในสังคม แต่ถ้าถอดความหมายจากคำนิยามของวาทกรรมความเป็นพลเมืองแล้ว ครุบาเจ้าศรีวิชัยได้แสดงออกถึงคุณลักษณะเชิงคุณธรรมนี้อย่างชัดเจน และพบว่าเป็นคุณลักษณะที่ประกอบด้วยคุณค่าเชิงปฏิบัติ ซึ่งเมื่อปฏิบัติสม่ำเสมอและต่อเนื่องจะส่งผลให้ตนเองเป็นผู้มีคุณธรรมและมีความเมตตาต่อผู้อื่นต่อไปด้วย

ครุบาเจ้าศรีวิชัยตั้งปณิธานที่จะบรรลุถึงพุทธภูมิและดำเนินตามปณิธานนั้นอย่างเคร่งครัด ท่านได้ตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะบำเพ็ญเพียรบารมีปรารถนาบรรลุนิพพาน การบำเพ็ญบารมีของท่านแบ่งได้เป็น 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ส่วนพระพุทฺธ ที่ครุบาเจ้าศรีวิชัยได้สร้างศาสนสถานในพุทธศาสนาเพื่อเป็นตัวแทนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งวิหาร เจดีย์ และเสนาสนะต่าง ๆ ส่วนพระธรรม คือการสร้างหอไตร การจารพระไตรปิฎกและพระธรรมวินัยต่าง ๆ และส่วนพระสงฆ์ คือการบรรพชาสามเณร และอุปสมบทพระสงฆ์เป็นจำนวนมาก

การเจริญทานบารมี มีเมตตา และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นคือคุณลักษณะเชิงคุณธรรมในตัวท่าน สะท้อนในจริยวัตรทั้งดงามและเคร่งครัดในศีลในธรรม สร้างความศรัทธาในหมู่คนเป็นจำนวนมากในฐานะตนบุญ และแม้จะเผชิญต่ออุปสรรคต่าง ๆ ท่านก็มีความอดทน ไม่ท้อถอยต่อความยากลำบาก กล่าวคือ ครุบาเจ้าศรีวิชัยมิได้แต่เพียงสร้างสาธารณประโยชน์เฉพาะในบ้านเกิดที่จังหวัดลำพูนของท่านเท่านั้น แต่ท่านได้สร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมในทุกพื้นที่ที่ท่านจาริกไปถึงทั่วดินแดนล้านนา แม้แต่ชุมชนในถิ่นทุรกันดาร และการเดินทางไปต่าง ๆ ท่านก็ได้ก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานและศาสนวัตถุมากมาย รวมไปถึงยังช่วยเหลือผู้ยากไร้ขัดสนตามแต่กำลังที่ท่านมีอยู่เสมอ กิจกรรมที่เป็นการก่อสร้างเพื่อสาธารณประโยชน์ของชุมชนที่สำคัญมากประการหนึ่งคือ การสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ ซึ่งต้องใช้ทั้งกำลังแรงงานและจำนวนเงินจำนวนมาก และอย่างที่ทราบกันดีคือ การสร้างถนนครั้งนี้เป็นการก่อสร้างที่มิได้ใช้ทั้งงบประมาณและแรงงานที่สนับสนุนโดยรัฐบาลเลย ปรากฏการณ์นี้ด้านหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะการเสียสละเพื่อส่วนรวมของครุบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งในความหมายของ “ความเป็นพลเมือง” แล้ว การเสียสละหรือการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมถือเป็นคุณธรรมและมีคุณค่าในเชิงปฏิบัติ เห็นได้จากการที่ครุบาเจ้าศรีวิชัยเสียสละตนเอง

เพื่อช่วยกิจการของสังคมส่วนรวมด้วยการ “นั่งหนัก” เป็นเวลานาน เพื่อรับการบริจาคและร่วมทำบุญของผู้มีจิตศรัทธาร่วมถวายเงินทองและปัจจัยอื่น ๆ ในการก่อสร้างถนน

เหตุการณ์นี้จึงเป็นคุณลักษณะเชิงคุณธรรมด้านการรู้คิด (cognitive aspect of moral character) ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยประเมินตนเองว่าจะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้อย่างไร และสามารถสร้างการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงงามได้ และสิ่งสำคัญที่สุดคือ เมื่อถนนนี้แล้วเสร็จก็ได้สร้างประโยชน์แก่ผู้คนจากทั่วทุกสารทิศได้เดินทางไปกราบสักการะพระบรมธาตุดอยสุเทพได้สะดวกและปลอดภัยจนปัจจุบัน

คุณลักษณะของครูบาเจ้าศรีวิชัยข้างต้น สอดคล้องกับคุณลักษณะศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะของ Nucci and Narvaez ที่อธิบายการแสดงออกคุณลักษณะเชิงคุณธรรมด้านการรู้คิด (cognitive aspect of moral character) ของครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งประกอบด้วยการมีเหตุผลทางด้านคุณธรรม (moral reasoning) รู้ว่าการทำความดีหรือสิ่งที่ดีงามนั้นมีความหมายอย่างไร และทำไปเพื่ออะไร การตัดสินใจโดยไตร่ตรอง (thoughtful decision-making) สามารถสร้างการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงงาม และการรู้จักคุณธรรมจริยธรรมในตน (moral self-knowledge) อีกทั้งยังมีคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรม (behavioral aspect of moral character) ที่แสดงออกด้วยความตั้งใจตามการรับรู้ของตนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าจะพบกับความยุ่งยากก็ตาม

บทสรุป

ภาพลักษณ์ของพระต้นแบบในพุทธศาสนาแบบจารีตล้านนาเน้นการยึดมั่นในพระธรรมวินัยและการปฏิบัติตามครูบาอาจารย์เป็นแกนหลัก โดยพระภิกษุที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นต้นแบบต้องมีวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัด ดำรงตนอยู่ในศีลาจารวัตรอันบริสุทธิ์ และสืบทอดแนวทางปฏิบัติของครูบาอาจารย์ที่สั่งสมภูมิปัญญาและแนวทางแห่งธรรมะมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ปรากฏชัดเจนในครูบาเจ้าศรีวิชัย พระมหาเถระผู้เป็นศูนย์รวมศรัทธาของชาวล้านนา ท่านเป็นแบบอย่างของผู้นำทางจิตวิญญาณที่ไม่ได้เพียงแต่รักษาพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด แต่ยังเป็นผู้เผยแผ่พุทธศาสนาและทำนุบำรุงศาสนสถานให้มั่นคงสืบไป

บทบาทความเป็นผู้นำของครูบาเจ้าศรีวิชัยสะท้อนผ่านการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ซึ่งท่านมิได้เพียงปฏิบัติตามแนวทางของพระสงฆ์ที่ดี แต่ยังเป็นผู้สร้างสรรค์คุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อศาสนาและสังคม ท่านเป็นศูนย์รวมศรัทธาของประชาชน นำพาผู้คนร่วมแรงร่วมใจบูรณะวัดวาอารามและเส้นทางขึ้นสู่พระธาตุดอยสุเทพโดยมิได้หวังผลตอบแทนส่วนตน การอุทิศตนเช่นนี้สะท้อนภาวะผู้นำที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นการนำโดยธรรม ไม่ใช่อำนาจ และทำให้ผู้คนเลื่อมใสโดยสมัครใจ และนอกจากการบูรณะศาสนสถานแล้ว บทบาทสำคัญของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังรวมถึงการเผยแผ่ธรรมะตามแนวทางของท่าน ซึ่งเป็นไปอย่างเรียบง่าย เข้าใจง่าย และเข้าถึงจิตใจของชาวบ้าน ท่านมุ่งเน้นการสอนให้ชาวพุทธดำรงตนในศีลธรรม ปฏิบัติธรรมตามแนวทางพุทธศาสนาแบบล้านนา ซึ่งให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรมด้วยความศรัทธาและความเพียร ความสามารถในการเผยแผ่คำสอนของท่านจึงช่วยให้พระพุทธศาสนาในดินแดนล้านนามีรากฐานมั่นคง

ดังนั้น คุณค่าจริยธรรมและภาวะผู้นำของครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นแบบอย่างที่สำคัญในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในวัฒนธรรมล้านนา ท่านเป็นตัวแทนของพระสงฆ์ที่ไม่ได้เพียงดำรงตนอยู่ในศีลธรรม แต่ยังเป็นผู้นำที่สามารถหลอมรวมพลังศรัทธาของผู้คนเพื่อสร้างประโยชน์แก่พระศาสนาและสังคมโดยรวม ภาวะผู้นำของท่านไม่ได้ตั้งอยู่บนอำนาจหรือการบังคับ แต่เป็นผู้นำที่เกิดจากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง สร้างแรงศรัทธาด้วยความเสียสละและความมุ่งมั่นในพระธรรมวินัย ซึ่งทำให้ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องและเคารพอย่างสูงในประวัติศาสตร์พุทธศาสนาของล้านนา

เอกสารอ้างอิง

- ทีมงานคนล้านนา. (2565). “ศิลปศาสตร์ ในวิถีชีวิตของครูบาเจ้าศรีวิชัย”. *ข่าวศิลปวัฒนธรรม*. แหล่งข้อมูล : <https://konlanna.com/contents/read/1639>
- พระครูโกวิทอรธเถาภิ, จันทรมณ์ ตาปูลึง และไพรินทร์ ณ วันนา. (2567). “บทบาทของครูบาศรีวิชัยกับการส่งเสริมและพัฒนาวัดตามภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนา”. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 4 “ภูมิพลังสร้างสรรค์และพุทธนวัตกรรมในสังคมร่วมสมัย” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วันที่ 23-24 สิงหาคม 2567. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- พระนฤพันธ์ ภาณิสสร. (2562). “วิถีครูบากับกระบวนการพัฒนาสังคม”. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(1) : 24.
- พระพิชัย ปิยสีโล (อินต๊ะขาว). (2561). “การสร้างพลังชุมชนของครูบาศรีวิชัย”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวัชชัย ธมมรสี. (2564). “ภาวะผู้นำของครูบาศรีวิชัยที่มีต่อการสร้างพลังชุมชน”, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้านนาในสังคมวิถีใหม่” วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ลำพูน : มหาวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน.
- พระวัฒนา อตถกามา และกาญจนาพงศ์ สุวรรณ. (2567). “วิเคราะห์บทบาทการเผยแผ่ธรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัย”. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*. 7(1) : 117 – 123.
- พริษฐ์ ชีวารักษ์. (2566). *ตนบุญครูบาเจ้าศรีวิชัย: นักสันติวิธีคนแรกในประวัติศาสตร์ล้านนา*. แหล่งข้อมูล : <https://www.lannernews.com/25102566-02/>
- ภักดี กุศลธนา และไพโรจน์ ไชยเมืองขึ้น. (2566). “การศึกษาคุณลักษณะของครูบาเจ้าศรีวิชัยในฐานะต้นแบบพลเมืองโลก”. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*. 10(1) : 138 - 150.
- ศรัณย์ ทองปาน. (2558). *ครูบาศรีวิชัย ศรัทธา อภินิหาร การเมือง*. นิตยสารสารคดี. 30(360) แหล่งข้อมูล : <https://www.sarakadee.com/1dd/?p=18358>

